

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ

Всеукраїнська науково-практична конференція

**ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЧАТКОВОЇ
МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Київ 2020

УДК 77:373.3] (477)
ТЗЗ

Тенденції розвитку початкової мистецької освіти в Україні: зб. тез доповідей Всеукраїнської наук.-практ. конф. – К., 2020. – 50 с.

Збірник укладено за матеріалами всеукраїнської науково-практичної конференції «**Тенденції розвитку початкової мистецької освіти в Україні**», проведеної Національною академією мистецтв України.

Всеукраїнська науково-практична конференція «**Тенденції розвитку початкової мистецької освіти в Україні**», присвячена дослідженню актуального кола проблем, явищ та нових викликів початкових мистецьких шкіл України на сучасному етапі їхнього розвитку.

Конференція проводиться з ініціативи Президії Національної академії мистецтв України відділеннями образотворчого мистецтва, синтезу пластичних мистецтв і теорії та історії мистецтв.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голова редакційної колегії

ЧЕБИКІН
 Андрій Володимирович - президент НАМ України, академік НАМ України, професор

Члени редакційної колегії

ЯКОВЛЄВ
 Микола Іванович - перший віце-президент НАМ України, академік НАМ України, доктор технічних наук, професор

БІТАЄВ
 Валерій Анатолійович - віце-президент НАМ України, академік НАМ України, доктор філософських наук, професор

СИДОРЕНКО
 Віктор Дмитрович - віце-президент НАМ України, академік НАМ України, кандидат мистецтвознавства, професор

СКРИПНИК
 Олексій Вікторович - головний учений секретар НАМ України, член-кореспондент НАМ України, кандидат мистецтвознавства, професор,

БЕРДИСНЬКИХ
 Святослав Олександрович - учений секретар відділення образотворчого мистецтва НАМ України, кандидат технічних наук

МАРКОВСЬКИЙ
 Андрій Ігорович - учений секретар відділення синтезу пластичних мистецтв НАМ України, кандидат архітектури

ПЕРЕВАЛЬСЬКИЙ
 Василь Євдокимович - академік-секретар відділення образотворчого мистецтва НАМ України, академік НАМ України, доцент

СТАНКОВИЧ-СПОЛЬСЬКА Рада
 - учений секретар відділення музичного мистецтва НАМ України, кандидат мистецтвознавства

ФЕДУРУК
 Олександр Касьянович - академік-секретар відділення теорії та історії мистецтв НАМ України, академік НАМ України, доктор мистецтвознавства, професор

ХАРЧЕНКО
 Поліна Вагифівна - учений секретар відділення теорії та історії мистецтв НАМ України, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

ЗМІСТ

АНДРІЯШЕВА Марія Костянтинівна. <i>Сучасні принципи викладання предмету «Слухання музики» в початковій школі у ССМШІ України</i>	6
БАРИНОВА (Кулеба) Віра Іванівна. <i>Мистецтво як інструмент навчання і виховання гармонійної особистості</i>	7
БЕРДИНСЬКИХ Святослав Олександрович. <i>Виховний аспект рисунка на початкових стадіях дизайн-освіти</i>	8
ВАСИЛЬЄВА Надія Олександрівна. <i>Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках слухання музики під час очного та дистанційного навчання</i>	10
ВИРОДОВА-ГОТЬЄ Валентина Гаврилівна. <i>Особливості підготовки до вступу у заклади вищої освіти в спеціалізованих мистецьких школах</i>	11
ВОЛКОВ Сергій Михайлович. <i>Мистецька освіта як імагема в Українській культурі. Динаміка і практика трансформації</i>	12
ЗУБАЙ Юрій Миколайович, ТАРАНЧЕНКО Олена Георгіївна. <i>Фортепіанна творчість І. Берковича в контексті проблем виховання молодого піаніста</i>	15
КОВАЛЬЧУК Остап Вікторович. <i>Проблема авторитету викладача як митця у початковій мистецькій освіті</i>	16
КРАВЦЕВИЧ Віктор Георгійович. <i>Проблеми поєднання сучасних інформаційних технологій з традиціями академічного викладання предмету скульптури в мистецьких школах</i>	17
КРАВЧЕНКО Ірина Леонідівна. <i>Сучасні Тенденції розвитку Архітектури закладів мистецької освіти</i>	18
КУЗЬМІНА Оксана Василівна, ПАРІЙЧУК Ірина Петрівна. <i>Освіта та виховання у соціокультурному просторі: загальноосвітня школа – альтернативна школа – музей. Нова освітня технологія</i>	19
ЛАВРИНЕНКО Олена Антонівна. <i>Мистецтво як інструмент навчання і виховання гармонійної особистості</i>	22

ЛОПУШАН Володимир Пилипович, ЛОПУШАН Тетяна Володимирівна. <i>Мала академія народного мистецтва як інструмент навчання і виховання гармонійної особистості</i>	23
МАЛИНОВСЬКА Неоніла Григорівна. <i>Психологічні особливості підготовки учня загального фортепіано до концертного виступу</i>	25
МИХАЛЕВИЧ Віктор Вадимович. <i>Видавнича творчість Миколи Голубця у львівських сатиричних часописах</i>	26
МОЛИБОГА Анастасія Вікторівна <i>Початкова дистанційна музична освіта в Україні: реалії та виклики</i>	28
ПЕРЕВАЛЬСЬКИЙ Василь Євдокимович. <i>Зображення з природи, пам'яті, уяви</i>	29
ПЕТРУК Роман Ігорович. <i>Луцька дитяча художня школа як заклад початкової мистецької освіти</i>	31
ПІЧКУР Микола Олександрович. <i>Цифрові технології у формуванні професійної компетентності майбутнього педагога-мистця</i>	34
ПОПОВИЧ Катерина Миколаївна. <i>Інтегрований курс «Мистецтво» в сучасній середній школі: задачі та проблеми</i>	32
ПШЕНИЧНА (Перевальська) Мирослава Василівна. <i>Музей дитячого малюнка</i>	33
ПШЕНИЧНИЙ Юрій Володимирович. <i>Друкована графіка у школі та в художній студії</i>	34
ПЯСКОВСЬКА Людмила Володимирівна. <i>Особливості підготовки до вступу у ЗВО у спеціалізованих мистецьких школах</i>	35
РИНКОВИЙ Тарас Петрович. <i>Початкова освіта у сфері образотворчого мистецтва в Україні: сучасні виклики</i>	36
САВИЦЬКА Ольга Олександрівна. <i>Особливості підготовки до вступу у ЗВО у спеціалізованих мистецьких школах</i>	37
СТАСЕНКО Володимир Васильович. <i>Феномен синтезу мистецтв у Дошкільній мистецькій освіті, як ефективний засіб розвитку когнітивних можливостей слабозорих та сліпих дітей</i>	40

ХАРЧЕНКО Поліна Вагифівна. <i>Розвиток самостійності учнів на початкових етапах здобуття мистецької освіти в умовах дистанційного навчання</i>	42
ХРАПАЧОВ Олександр Миколайович. <i>Одухотворення у мистецтві</i>	43
ЧЕЙПЕШ Анна Ігорівна. <i>Публічна школа малювання – перший художній освітній заклад Закарпаття</i>	44
ЧЖАН Біюнь (Zhang Biyun). <i>Застосування каліграфічних практик у початковій художній освіті з методичною та терапевтичною метою</i>	46
ШЕВЧЕНКО Мирослава Євгеніївна. <i>Роль Національної спілки майстрів народного мистецтва України у розвитку мистецької освіти в Україні</i>	47
ШПАК Василь Олексійович. <i>Акварельний живопис</i>	48
Перелік скорочень	50

АНДРІЯШЕВА Марія Костянтинівна
 викладач відділу теорії музики, викладач-методист, спеціаліст вищої категорії
 КССМШ-інтернату ім. М.В. Лисенка

СУЧАСНІ ПРИНЦИПИ ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТУ «СЛУХАННЯ МУЗИКИ» В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ У ССМШІ УКРАЇНИ

Метою музичної початкової освіти у ССМШІ України є всебічний художній естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання музичного мистецтва. В цьому сенсі предмет «Слухання музики» набуває базового значення, який сприяє формуванню у маленького музиканта слухових навичок щодо виконавської майстерності, ключових, мистецьких предметних та між предметних компетентностей, необхідних для початку професійного навчання в 1-4 класах.

В комплексі музичних дисциплін предмет «Слухання музики» в ССМШІ України сприяє формуванню творчого потенціалу, світогляду, асоціативного досвіду учня.

Сучасний підхід в викладанні предмету «Слухання музики» передбачає комплекс різних методичних заходів, в тому числі залучення до навчального процесу суміжних видів мистецтв: літературу, театр, живопис, ознайомлення з акторською майстерністю і обов'язково яскраві приклади музичної виконавської майстерності різних фахових напрямків.

Підключення до навчального процесу «Слухання музики» різних сфер творчого світового надбання надає можливість розвинути емоційне сприйняття дитиною музичного мистецтва в багатоплановому аспекті, учень «відкриває» особистий творчий потенціал та творчі можливості.

Сучасні методики викладання предмету «Слухання музики» передбачають різні форми і методи педагогічної роботи, в основі яких полягає високий професіоналізм і можливості «імпровізації» в викладанні, в тому числі:

- Принцип концентричності (постійне повернення до пройденого матеріалу на новому рівні, в новому контексті);
- Універсальною та «комфортною» формою спілкування педагога з учнями була і залишається форма «бесіди-діалогу»: інформаційна бесіда – «слово про музику», розповідь з залученням різних творчих засобів; діалог – є основа уроку (викладач-учень, учень-учень, учень і «діалог з музикою»). Викладач на уроці забезпечує «живе» спілкування, виконуючи «роль режисера» різних типів уроку.

Сучасна методика викладання предмету «Слухання музики» рекомендує ігрові форми роботи: сюжетно-образні, ігри-імпровізації, моделюючи ігри, театралізовані експромти, принцип телеігри «Що? Де? Коли?».

Реалізація сучасних принципів викладання предмету «Слухання музики» в ССМШІ України обов'язково передбачає наявність таких навчальних аудиторій, в яких є фортепіано, звукотехнічні засоби, мультимедійне обладнання.

Завершення курсу «Слухання музики» в початковій школі (4 клас) передбачає форми контролю (усно та письмово), які дозволяють узагальнити комплекс музично-теоретичних навичок та знань учнів в галузі засвоєння матеріалу з предмету.

БАРИНОВА (Кулеба) Віра Іванівна
народний художник України, професор,
дійсний член (академік) НАМ України

МИСТЕЦТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ГАРМОНІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Мистецтво – невід’ємна частина життя людини. З народження кожна людина через родину, старших спостерігає навколишній світ і прагне пізнати красу, яку хоче ввібрати у себе. Батьки дають таку можливість, допомагаючи дитині знайти інструмент для пізнання.

Скільки є різних мистецтв: малювання, музика, скульптура! Тільки спостерігай, думай, збагачуйся. Хто не захоплювався хмарами на голубому небі? Хто не любив краси сходу та заходу сонця? Як не радіти ранній весні, коли пробивається рослинка? Як не збирати різнокольорове листя восени?

Скільки для дітей виробляють олівців, фломастерів, фарб, паперів, іграшок! Усе це є інструмент, що виховує, робить людину більш гармонійною.

Коли батьки, вчителі бачать у дітей природні задатки до якогось виразного захоплення у мистецтві, вони мають створити усі умови для навчання, щоб розвивати ті Богом дані риси. Має голос - навчи поставити його, підтримай у хороших колективах. Якщо дитина відчуває колір, пластику, має дар спостереження, допоможи їй побачене реалізувати, виразивши чи то на папері, чи на дереві, полотні.

В усі часи існування людства були учителі, які передавали свої знання, своє уміння іншим, майбутньому поколінню. Це глибока школа, вона базується на досягненні попередників, на знахідках кожного покоління, кожної епохи, кожного неповторного краю землі. Тільки пізнаваний людиною всесвіт дає можливість існувати, жити в гармонії із ним.

Як художник, можу більш детально написати про мистецтво, яке існує невід’ємно від життя. Є школи та студії приватні і державні, середньої спеціальності і вищої, університети і академії. Програми для цих шкіл, учителі, художники, різні інструменти, посібники, книги пояснюють, як стати митцем, коли від природи наділений великою любов’ю до вираження своєї душі. Без любові, без повсякденної праці ніхто не реалізує себе в мистецтві.

Навчаючи вже багато років студентів від 16 років, бачу, які знання вони отримали у спеціалізованих школах. Притримуючись програми, по якій учились попередні митці, розповідаю учням, як побудована форма, які закони

фізики, анатомії, хімії, психології треба знати, щоб передати задумане у портреті, картині. Адже художник повинен у цьому бути обізнаним.

Це коли людина вибирає свій шлях у житті бути художником. Але мистецтво невід'ємне від кожної професії. Будь то хірург, водій, будівельник, - кожний спеціаліст виховується в гармонії із мистецтвом. Мистецтво дає силу розвитку особистості, пізнання краси, глибину великих почуттів любові.

Від народження до проходження усіх етапів існування, - молодості, зрілості, похилого віку, - для будь-якої людини мистецтво - є велика сила, наділена Всевишнім безкінечною енергією руху.

Науково-практична конференція «Тенденції розвитку початкової мистецької освіти в Україні» дуже потрібна саме в цей час, коли змінюється наука, політична та економічна система, сама природа. Тому митцям важливо обмінюватись своїми поглядами, планами в розвитку мистецтва. Це здатне закріпити впевненість в необхідності існування початкової мистецької освіти заради виховання людини гармонійною особистістю.

БЕРДИНСЬКИХ Святослав Олександрович
кандидат технічних наук, учений секретар
відділення образотворчого мистецтва НАМ
України

ВИХОВНИЙ АСПЕКТ РИСУНКА НА ПОЧАТКОВИХ СТАДІЯХ ДИЗАЙН-ОСВІТИ

У мистецтвознавчій літературі останніх років, де розглядається роль рисунка в професійній архітектурно-проектній і дизайнерській діяльності, відзначається, що рисунок для архітектора і дизайнера є основним засобом вираження задуму, первинним у створенні архітектурної споруди або промислового виробу. Можна сказати, що рисунок є генератором професійної культури дизайнера і архітектора, а процес рисування – стратегією розкриття та реалізації задуму. Тому високий рівень володіння класичним рисунком був у всі часи і залишається тепер, незважаючи на появу та розвиток новітніх технологій в художньому формоутворенні, однією з основних умов становлення і виховання професійних дизайнерів та архітекторів.

Рисунок як найдавніший вид зображення має багату історію використання. Стародавні рисунки несуть у собі не тільки історичну та естетичну вартість, а й слугують взірцями графічної культури, що не втрачає своєї актуальності з часом. Вони також допомагають визначити роль графіки в творчому і виробничому процесах, висвітлювати її специфічні можливості та особливості функціонування так званого «об'єкта» чи «речі» через її проектний образ, що, у свою чергу, має самостійну естетичну цінність і практичне значення.

Рисунок вважається найефективнішим інструментом пізнання навколишнього матеріального світу для дизайнера, що полягає у вивченні та графічному узагальненні властивостей об'єктів предметного світу, а також інструментом художнього пізнання. Для оволодіння законами художнього

формоутворення необхідно вивчати довколишній предметний світ, секрети його гармонії та краси. У цьому сенсі рисунок є важливою сходинкою для пізнання найважливіших якостей, необхідних у дизайні. Відіграючи провідну роль в естетичному осмисленні законів природи, рисунок став основним принципом мислення в образотворчому мистецтві та архітектурі.

У процесі проектування рисунок є практично головним інструментом творчого пошуку та формою ескізування, що традиційно було і є невід'ємною частиною процесу проектування об'єктів художнього формоутворення. Вважається, що розв'язуючи проектно-творчі завдання засобами «візуального мислення», художник-дизайнер активно використовує можливості творчих ресурсів, закладених у візуальних образах. Як відомо, уява, де відбувається більшість проектних перетворень, для дизайнера є головним інструментом пізнання та моделювання, а уявна модель, народжена в процесі мислення внутрішнім світом проектувальника, часто є первинною в процесі формоутворення і керівною щодо його роботи на усіх подальших етапах проектної діяльності. Формування і розвиток мисленої моделі в дизайні відбувається за допомогою допоміжних моделей, зокрема графічних. В цьому контексті рисунок, завдяки своїм властивостям, виконує такі функції:

- надає вихідну візуальну інформацію для роботи уяви;
- забезпечує основу для реконструкції та формування думки про об'єкт, відновлення в уяві образу;
- є дзеркалом уяви, тобто забезпечує наочність процесу мислення, фіксацію результату мислення для наочної перевірки, збереження результату. Використовується для первинної фіксації візуальних образів, які стихійно виникають у процесі роботи, коли визначається загальна форма і кількість основних складових, їх просторові взаємовідношення. Швидкість і технологічна простота створення зображення дає мисленню можливість безперервно працювати, ефективно задіяти роботу уяви, чим сприяти генерації творчих вирішень. Звільнення мозку людини від зберігання зайвої інформації і логічного мислення дозволяє найефективніше використовувати його творчі ресурси;
- є базою для наочних експериментів з формою в графічному вигляді.

Рисунок – інструмент розвитку професійних якостей дизайнера. Доведено, що рисування з природи різнобічно розвиває мозок людини: активне пізнання конструктивності форми пробуджує її логічне мислення, пізнання законів краси природи, розвиває художнє, інтуїтивно-образне спрямування інтелекту. Крім того, рисунок, що є давнім культурним феноменом з багатою історією, залучає людину до високих духовних традицій, одухотворює та облагороджує її. Рисування з природи сприяє розвитку таких необхідних професійних якостей майбутнього дизайнера, як образне, конструктивно-пластичне, композиційне та художнє мислення, цілісне сприйняття, зорова пам'ять, матеріально-зображувальне мислення та художній метод відображення дійсності, просторове мислення, формування, систематизація просторових уявлень, художнє бачення. Швидкі рисунки з уяви та нетривалі вправи ескізного характеру сприяють активізації творчої інтуїції, що є необхідною складовою професійного мислення майбутнього дизайнера.

ВАСИЛЬЄВА Надія Олександрівна
кандидат мистецтвознавства, викладач-методист
КССМШ-інтернату ім. М.В. Лисенка

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ СЛУХАННЯ МУЗИКИ ПІД ЧАС ОЧНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Використання інформаційно-комунікаційних технологій в музично-освітньому процесі є невід'ємною ознакою нашого часу. Доцільним застосування ІКТ є й у спеціалізованих музичних школах під час вивчення курсу «Слухання музики», який викладається у початковій школі. Використання ІКТ, зокрема, дозволяє: значно підвищити унаочненість навчального процесу, полегшити пошук інформації із різних джерел, виконувати контроль навчальних досягнень.

Комп'ютер може використовуватися як при підготовці вчителя до уроку, так і в процесі викладення нового матеріалу. Найбільш доцільними моделями застосування ІКТ на уроках слухання музики є:

використання на робочому місці вчителя одного комп'ютера, під'єданого до проектора, акустичної системи, та, за необхідністю, мережі Інтернет

використання комп'ютера учнями під час домашньої роботи.

Під час очного та дистанційного навчання корисним є ознайомлення з музичними творами не лише через прослуховування аудіозапису, роботу з нотним текстом, а й у процесі перегляду відеозаписів виконання сольних, оркестрових творів, опер та балетів. Адже відеоперегляд сприяє більш ґрунтовному знайомству, зокрема, з такими явищами та поняттями, як різноманітні прийоми гри на музичних інструментах, їх зовнішній вигляд та звучання, робота художника по костюмах, сценографа, танцювальні па тощо. Винятково корисним є відеоперегляд виконання музичних творів юними музикантами, ровесниками здобувачів початкової мистецької освіти, оскільки це підвищує їх мотивацію до навчання, оволодіння музично-виконавськими навичками.

Основними проблемами у використанні ІКТ під час дистанційного навчання є відсутність персонального комп'ютера чи мережі Інтернет в домашньому користуванні учнів (його лише частково може замінити смартфон) та у розпорядженні вчителя, а також необхідність залучення допомоги батьків при користуванні технічними засобами. З іншого боку, спільне прослуховування або перегляд відеозаписів музичних творів батьками та дітьми має позитивний вплив на їх взаємини. Під час дистанційного навчання учням 2-4 класів рекомендується продовжувати роботу з зошитами, записуючи відомості про музичні твори, які має надати викладач під час онлайн-уроку.

Отже, застосування ІКТ під час дистанційної форми навчання вимагає від викладача пошуку прийнятних для учнів початкової школи форм роботи, та,

водночас значно активізує роботу з батьками і підвищує якість домашньої роботи здобувачів початкової мистецької освіти.

ВИРОДОВА-ГОТЬЄ Валентина Гаврилівна
професор НАОМА, член-кореспондент НАМ
України

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПУ У ЗАКЛАДИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ МИСТЕЦЬКИХ ШКОЛАХ

Розглядаючи питання фахової підготовки учнів у спеціалізованих художніх школах, напевне слід відмітити, що це здебільш два паралельних поняття.

Перше - власне підготовка безпосередньо до вступу у виші, і друга - навчальна програма, яку учні мають засвоювати протягом років навчання.

Можливо таке розмежування виглядає дещо дивним, але спробуємо дослідити такі аспекти.

Саму підготовку до вступу у заклади вищої освіти можуть забезпечити і недовготривалі спеціалізовані курси при тих же вишах. Вони орієнтовані на вимоги і особливості того чи іншого закладу, і швидко реагують на зміни екзаменаційних програм.

Натомість навчальну програму спеціалізованої школи учні мають виконувати поступово і неухильно.

Програма розроблена з метою розвивати мистецькі навички учнів згідно з віковими особливостями, розкривати їх професійний і творчий потенціал, починаючи з азів і закінчуючи певним результатом, так має завершуватись і кожний навчальний цикл. Наприклад молодші класи (загальне відділення живопис) - це акварельні натюрморти, старші класи – робота з живою моделлю та, на завершення, повноцінна випускна композиція. І якщо, наприклад, у ДХСШ імені Т.Г. Шевченка було відносно недавно скасовано додатковий рік навчання (а саме 12-й клас, при тому збережено програму випускних класів, це найбільш позначилось на перехідних класах , а саме з 7 по 8-й). Там з програми зникла частина завдань, як на мій погляд досить цікавих і продуктивних. Наприклад 8-й клас був завершальним на загальному відділенні, і живописні завдання складались із складних акварельних натюрмортів, розміром приблизно піваркуша паперу. Раніше учні на той час вже мали певні навички і вміння щодо роботи з акварельною технікою, і малювання форми предметів, і роботи над деталями, (про це свідчать і численні зразки учнівських робіт, що знаходяться у фондах ДХСШ імені Т.Г. Шевченка). У зв'язку із скороченням навчальної програми з 8-го класу починається спеціалізація , а саме: учні розподіляються за трьома спеціалізаціями: живописне, декоративно-ужиткове мистецтво і скульптура. І робота на живописному відділенні розпочинається з освоєння техніки олійного живопису. (Відділення ДУМ працює з акварельними і іншими

водними фарбами, але там дещо інша специфіка). Таким чином з шкільного доробку «видав» досить значний ряд завдань. Конкурсний 7-й клас завершується нескладними натюрмортами розміру 1/4 аркуша паперу. Таким чином розривається своєрідна логічна низка.

Орієнтуватися саме на вимоги вишів не є головним завданням спеціалізованих шкіл. Вступні випробування можуть бути і більш легкими і ускладненими, але якщо в учнів є нароблена роками база, то і підготовка до вступу буде набагато ефективнішою. Також ефективнішим буде і подальше навчання у виші. Отже представникам вищих навчальних закладів, напевне, слід було б частіше і більш ретельно знайомитись з потенційними абітурієнтами.

ВОЛКОВ Сергій Михайлович,
заслужений діяч мистецтв України, доктор
культурології, професор, директор
КССМШ-інтернату ім. М.В. Лисенка,
професор кафедри виконавських дисциплін
№2 КМАМ ім. Р.М. Глієра

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ЯК ІМАГЕМА В УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ. ДИНАМІКА І ПРАКТИКА ТРАНСФОРМАЦІЇ

Сьогодні всім зрозуміло, що аксіомою продуктивного розвитку суспільства є наука, знання, культура, досвід і традиції, які є вирішальною продуктивною силою суспільства, оскільки в сукупності становлять квінтесенцію національної енергії.

Сучасний кризовий стан культури в Україні фіксується в багатьох дослідженнях і спостерігається одразу у трьох своїх базисних настановах – сенсожиттєвій, ціннісно-мотиваційній і нормативній, що певною мірою демонструє розшарованість суспільної еліти як виробника, носія і провідника духовних цінностей нації. Цим можна пояснити спад вітальних сил соціуму, втрату позитивної ідеальної компоненти суспільного розвитку.

Необхідність розв'язання цих проблем активізує пошуки духовних та ідеологічних резервів стимулювання розвитку вітчизняної культури як універсального інструменту життєзабезпечення спільноти, презентації її історичного надбання.

У цьому контексті важливим аспектом людської діяльності є система освіти, яка прагматично формує і створює умови для подальшого прогресу як локальної людської спільноти (національної) так і людської цивілізації в цілому.

Питаннями і проблемами організації освітнього простору в Україні опікувалися і опікуються сьогодні, як і у минулі часи, управлінські структури різних рівнів від центральних до місцевих органів.

В кінці ХХ ст. в українському державотворенні крім регуляторних дій національного законодавця все більше спостерігаються ініціативи, спрямовані на реорганізацію системи освіти і у тому числі мистецької, яка у минулому столітті вибудувала системну ієрархію взаємозв'язків від початкової до вищої ланки, наслідуючи дидактичні і меритократичні принципи організації навчання.

Зазвичай поняття мистецької освіти у свідомості пересічного громадянина асоціюється з навчанням гри на інструменті, співу, малюванню, танцю. Сьогодні цей перелік значно розширився у зв'язку із появою нових технічних засобів і технологій, викликаних розвитком електронної індустрії і електронних комунікацій.

Історично склалося так, що її розвиток відбувався від аматорського домашнього навчання через студійну (гурткову) активність до професійного навчання в інституалізованих навчальних закладах з науково організованою системою, побудованою на дидактичних принципах послідовності отримання знань, навичок і умінь, де навички мають пріоритетне місце. Сьогодні з огляду на її презентаційні успіхи у світі, що демонструються учнями і випускниками мистецьких навчальних закладів на міжнародних мистецьких форумах, та наслідками інтеграції у світову культуру її можна визначити як імагему української культури (за термінологією українських вчених Дмитра Наливайка, Ігоря Юджіна, Олени Берегової, які вперше запропонували використання цього наукового підходу в дослідженнях української літератури і культури) – образ елітарності і освіченості, залученості до світових мистецьких процесів.

Разом з тим спостерігаються й тенденції до втрати цих позицій у національному культурному континуумі.

В сучасній Україні мистецька школа декларована «центр творчого розвитку особистості, основа підготовки професійного митця та центр культурно-мистецького життя громади» та «є базовою культурною послугою для громадян» («Концепція сучасної мистецької школи», затверджена наказом Мінкультури України № 1433 від 20.12.2017 р.).

У чому полягають ризики?

Якщо мистецьку освіту в тоталітарному суспільстві було орієнтовано на екстенсивний розвиток спеціалізованого мистецького навчання з охопленням більш широкого кола дітей, то в ринковому суспільстві – на заклад, де «місцеві органи влади та самоврядування забезпечують доступ до початкової мистецької освіти мешканцям громад незалежно од віку та з урахуванням особливих освітніх потреб...». Школа перетворюється із закладу для дітей на заклад клубної роботи, де учасниками навчального процесу є особи різного віку мотивовані на самоосвіту, а не обов'язковість навчання (можуть бути ті, хто навчається «для себе»). Одним із завдань мистецької «школи» стає фінансова сторона, пов'язана з «боротьбою» за своє функціонування та боротьбою з «плинністю» контингенту, що не притаманним для шкільного навчального закладу априорі. Ці завдання не є прерогативою шкільного навчального закладу – закладу, де виховується нове покоління. Таким чином спостерігаємо повернення до гурткової студійної форми організації навчального процесу – досвіду початку минулого століття, який вже було використано та

удосконалено в інституалізованих формах (обов'язковий навчальний план, навчальні програми, документ про освіту тощо).

Перелік дисциплін, спосіб і зміст викладання предметів у будь-якому навчальному закладі є механізмом створення і формування світогляду молодій людини, її політичних імперативів, а не тільки виховання нової освіченої людини, нової генерації молоді та підготовки її до життя в соціумі постмодерного суспільства.

В державних стандартах початкової мистецької освіти з'являються стандарти для більш- і менш- обдарованих дітей, яким необов'язково опанувати і прагнути до кращих досягнень і зразків досконалості в мистецтві (що конфліктує з завданням школи навчати за єдиними стандартами).

З точки зору пересічної свідомості, що звикає до стандартів «споживання», як бачимо, інформаційні технології прагматично вбудовуються в соціальний простір і виступають каталізаторами змін соціокультурних систем, якою є освіта. Але за логікою тенденцій соціального розвитку реформування освіти це повертає нас до первинного стану освіти – сімейного виховання. На наш погляд це є однією з небезпек втрати ознак професіоналізму в мистецькому навчанні – еволюційного досвіду, набутого попередніми поколіннями.

Друге питання, на якому хотілося б зупинитися.

Екстраполюючи свій погляд у минуле звернемося до імперативів мистецької освіти.

Мистецька освіта з початку її оформлення в інституції передбачала в основі творчі студії для обдарованої особистості, яка в силу наданих їй природою здібностей спроможна створювати художні образи і втілювати їх мистецьких творах (предметах). Не відмежовуючись від можливостей семантичних систем щодо міжпоколінної комунікації, в мистецькій освіті формування творчої особистості відбувається в процесі прямого спілкування деміург – учень. Усна творчість, безпосереднє спілкування з носієм мистецького досвіду і інформації про його використання є базисною умовою мистецької освіти.

Сьогодні суспільство спостерігає появу нових регламентованих форм дистанційного навчання – сімейного (або змішаного). Електронні технології дали можливість широкого доступу до світових мистецьких здобутків різних культур, континентів, епох, на яких мають формуватися естетичні смаки нового покоління і на яких й базується творче навчання. Це нібито дало можливість суттєво скоротити затратну частину навчання, освітнього процесу, але, як негатив, виключає з контексту навчання емоційне, живе спілкування зацікавлених сторін.

Інформтехнології, як інноваційне культурне середовище, демонструють потужний культурний потенціал. Ідеї і смисли сучасної культури взяті з різних культурних епох і сфер культури, здається, мають прискорити процеси формування духовної складової особистості, діяльність якої пов'язана з мистецтвом. Споживання інформпродукту стає вільним від культурних традицій і норм. Але, на нашу думку, не на інтелектуальному і емоційному рівні.

Комп'ютерні технології удосконалюють інструментарій, але не реформують функції і смисли мистецтва й художника, художньої творчості.

Не дивлячись на те, що традиційні способи перцепції художніх образів в мистецькій навчальній практиці не зникають, а елімінація (загибель) емоційності в художній творчості не відбувається, аналіз освітніх професійних програм мистецьких навчальних закладів, які претендують на назву мистецького, дрейфують у бік фрагментарності закладених в них знань професійного спрямування. І це стає ознакою сучасного освітнього мистецького процесу, спрямованого до аматорства і дилетантизму. Це вже сьогодні приводить до того, що в ЗВО потрапляють на творчі спеціальності без належних базисних навичок, появою псевдоосвіти стало результатом порушення принципу дотримання цілісності в підготовці фахівця. В результаті підготовка акторів стала можлива без повсякденної практики, режисерів – без попереднього мистецького досвіду, артистів-виконавців – без досвіду у всіх формах виконавської діяльності (спів, танець, інструментальне виконавство під фонограму, без супроводу оркестру або іншого «живого» колективу тощо).

Такі тенденції свідчать про те, що сучасна система організації освіти перетворюється на фрагментовані симулякри цілісної системи, що залишилися на теренах цілісної системи підготовки мистецьких кадрів, дифузія якої у непрофесійну сферу, в бік спрощення розпочалася в кінці ХХ століття.

ЗУБАЙ Юрій Миколайович

магістрант 2 року навчання

НМАУ ім. Чайковського,

науковий керівник:

ТАРАНЧЕНКО Олена Георгіївна

кандидат мистецтвознавства, професор

кафедри історії української музики та

музичної фольклористики

ФОРТЕПІАННА ТВОРЧИСТЬ І. БЕРКОВИЧА В КОНТЕКСТІ ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ МОЛОДОГО ПІАНІСТА

Фортепіанна творчість Ісаака Берковича - це та база, на якій формувались чимало поколінь піаністів не лише на теренах України, чи колишнього СРСР, але і Європи. Його творчий доробок суттєво вплинув на еволюцію жанру української дитячої фортепіанної музики: значно збагатив репертуар юних піаністів, сприяв подальшим пошукам у галузі методики гри на фортепіано. І. Беркович – перший український композитор, котрий створив власну авторську школу гри на фортепіано. Його творчість дала поштовх у розвитку й інших серйозних фортепіанних жанрів - він був першим після М. Лисенка, хто звернувся до жанру фортепіанної токати. Кращі композиції митця увійшли до

численних репертуарних збірників, зокрема найпоширенішої у практиці піаністів-педагогів серії збірок «Фортепіано» Б.Мілича.

І.Беркович навчався у консерваторії в класі Б.Лятошинського (композиція) та В.Пухальського (фортепіано). Співпраця з цими двома корифеями залишила значний слід у його творчості - більшість його творів були написані саме для фортепіано, і майже всі за участю фортепіано. У його фортепіанній музиці відчутне глибоке знання психологічно-вікових особливостей юних піаністів. Вплив Б.Лятошинського проявився у більш серйозних фортепіанних полотнах, зокрема концертах та циклі «24 прелюдії»(1965). Показовим є зв'язок циклів прелюдій Б.Лятошинського і циклу І.Берковича. Спільними для них є об'єднання концептуальною інструментальною ідеєю, логіка тонального плану, інтонаційні арки, прагнення до симфонізації жанру. У концертах І.Берковича на рівні гармонічних, мелодико-інтонаційних та динамічних засобів також прослідковується вплив його вчителя - Б. Лятошинського.

Стиль І.Берковича помітно еволюціонував від типово романтичного (у 30-х роках), до позначеного драматизмом в останній період (60-70-ті). Так, у третьому фортепіанному концерті (1967) композитор сміливо експериментує з формою, мелодикою та гармонічними засобами.

Багато років І.Беркович працював у Київській консерваторії на кафедрі спеціалізованого фортепіано, вів напружену педагогічну діяльність. Проте творча спадщина і місце творів у розвитку фортепіанного виконавства та виховання молодого піаніста досі залишаються недостатньо оціненими. Подальше вивчення творчості І. Беркович сприятиме не тільки розширенню педагогічного репертуару молодих музикантів, а й дозволить комплексно оцінити еволюцію дитячої фортепіанної музики, її досягнення і проблеми.

КОВАЛЬЧУК Остап Вікторович

кандидат мистецтвознавства, доцент,
заслужений діяч мистецтв України,
проректор з наукової та виховної роботи
НАОМА

ПРОБЛЕМА АВТОРИТЕТУ ВИКЛАДАЧА ЯК МИТЦЯ У ПОЧАТКОВІЙ МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ

Дієве навчання неможливе без ефективної взаємодії учителя та учня, основою якого є довіра та авторитет. Деякою мірою навчання є еволюційним механізмом сприйняття і застосування більш ефективних методів від учителя, а тому безумовною основою є саме розуміння учнем того, що методи і знання вчителя є вартими уваги та наслідування.

Проте, в сучасному інформаційному суспільстві діти змалечку, ще до початкової школи, отримують шаблони поведінки і успіху засновані на маркетингових стратегіях, покликаних організувати потік коштів, а не знань.

Наслідком є те, що попадаючи на уроки до реального вчителя, котрий розкажує про необхідність пройти довгий шлях для досягнення успіху, учні вже мають тисячі прикладів моментальної слави — “вірусних” зірок, моментально успішних акцій тощо. Фактично відбувається імпринтинг медійного всесвіту замість реального оточення. Відповідно і розставляються авторитети у світогляді учнів, де вчитель займає далеко не першу позицію.

Одним з можливих шляхів вирішення цієї дилеми може бути саме рівнозначне сприйняття і вивчення як відомих митців минулого, так і сучасних арт-зірок. Це звучить парадоксально, проте саме брак інформації формує нереалістичні прагнення і світогляд. Коротко кажучи: всі хочуть бути успішними як умовний блогер чи відомий графітчик, і ніхто не хоче бути як Ван Гог, бо в очах учнів перший є взірцем успіху, адже вони абсолютно не знають його історії життя, а життя другого — хоч і визнаного генія, не можна назвати щасливим.

Відмова від нехтування сучасною культурою, наскільки б далекою від класичного мистецтва, моралі та логіки вона не була, а вивчення її як позитивних так і негативних сторін може повернути лідерську роль вчителя, знову зробити його не начитувачем програми, а наставником. Побічним позитивним ефектом такого підходу може бути залучення і сильніша мотивація слухачів, котрі одразу попадуть у, як їм здається, знайоме середовище і заглиблюючись у матеріал не відчуватимуть внутрішнього спротиву.

КРАВЦЕВИЧ Віктор Георгійович
викладач скульптури МЗВО (КАМ)
КДАМ ім. М.І. Чембержі

ПРОБЛЕМИ ПОЄДНАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З ТРАДИЦІЯМИ АКАДЕМІЧНОГО ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТУ СКУЛЬПТУРИ В МИСТЕЦЬКИХ ШКОЛАХ

Академічний напрям у мистецькому вихованні не втрачає своєї актуальності в наші часи. Серед величезного розмаїття шкіл, де практикують безліч методів навчання різних напрямів образотворчого мистецтва, найбільш продуктивним залишається академічна методика викладання. На цьому підґрунті впевнено з'являються нові стилі і напрямки в образотворчому мистецтві, формуються сучасні яскраві митці. Відтак, предмет скульптури, як структурний підрозділ, займає важливе місце в академічній навчальній програмі мистецької освіти.

В сучасному світі все більше починає домінувати віртуальне середовище. З одного боку відкриваються двері в безмежний інформаційний простір, а з іншого – колосальний інформаційний потік настільки поглинає молоду людину, що вона небезпечно відривається від реальної дійсності. Таким чином, традиційне вивчення предмету скульптури, як важливої частини мистецької

освіти, може бути одним із важливих запобіжників, стримуючих від прірви пласкої віртуальності.

Учні різних вікових груп отримують можливість працювати у так званому *реальному просторі*. Коли вони працюють у такому реальному просторі, розвивається тактильна моторика рук, що дуже корисне для нервово-психічного стану молодшої людини. Поглиблене вивчення сутності побудови форми, живої природи є важливим підґрунтям для професійного виховання митця або гармонійно розвиненої людини.

Головною метою академічного навчання є вміння створювати досконале натуральне зображення. Послідовне вивчення законів та правил моделювання відкриває глибини справжньої природної краси Всесвіту, формує гарний естетичний смак, що у кінцевому результаті впливає на якість подальшого життя людини.

КРАВЧЕНКО Ірина Леонідівна
кандидат архітектури, доцент кафедри
теорії архітектури КНУБА

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АРХІТЕКТУРИ ЗАКЛАДІВ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Заклади мистецької освіти (центри естетичного виховання) є часткою освітньої підсистеми, а саме закладів позашкільної освіти. Світові тренди щодо формування сучасної архітектури будівель таких закладів покликані впроваджувати світову освітню концепцію «освіта впродовж життя» - lifelong education. У такому контексті мова вже йде не стільки про позашкільну освіту – мистецьку освіту дітей та молоді, скільки про неформальну освіту всіх бажаючих не залежно від віку. Основними тенденціями формування архітектури мистецьких навчальних закладів є: кооперація - функцій, різних вікових груп, архітектурно-планувальних прийомів, архітектурного об'єму та ландшафту; поглиблена спеціалізація - збагачення додатковими функціональними групами освітньої та/або просвітницької складової будівель різних освітніх закладів, оптимізація їх функціонально-планувальних схем, створення не стільки будівлі, скільки місця – інформаційно-освітнього, креативного простору. Така тенденція як рефункціоналізація (реновація) занедбаних або закинутих архітектурних об'єктів, може стати додатковою родзинкою створення образу мистецького закладу. Адаптивність – тенденція, що має розглядатись у наступних поняттях: функціональна – здатність архітектурного простору освітнього закладу пристосовуватись до сучасних змін; кліматична – проектування за принципами сталої архітектури; конструктивна – пошук оптимальних рішень, що дозволять впроваджувати інші складові адаптивності. Така тенденція як інтеграція, крім своєї функціональної складової, передбачає: повну відповідність будівлі закладу мистецької

освіти до вимог інклюзивності; інтегрування різних за місткістю та призначенням осередків неформальної мистецької освіти у існуючий фонд та у структуру міста. Крім того, архітектурне середовище мистецьких закладів сьогодні розглядається не тільки як функціональна складова, яка дозволяє впроваджувати навчальний процес, а як і психологічна та творча, що має спонукати до творчості, креативного мислення, має надихати. Так, наприклад, центр мистецтв You (The You Art Centre, CHANGDE, CHINA) розташований в китайському місті Чанде від архітектурного бюро Atelier Global, відображає саме таке бачення проекту - використовувати міське мистецтво як засіб і каталізатор для модернізації та реконструкції міста, сприяти естетичному вихованню для поліпшення громадських просторів, міського мистецтва і способу життя. І, якщо ззовні центр мистецтв є досить стриманою лаконічною сучасною міською будівлею, внутрішній простір відображає впровадження вищезазначених трендів та концепції освіти впродовж життя. У своєму складі будівля має: дитячий мистецький навчальний центр, публічну художню галерею, театральну студію, сучасну бібліотеку, кафе тощо. Всі функції доступні для відвідувачів будь-якого віку. Як кажуть про цей об'єкт самі автори-архітектори: «Ми уявляємо собі арт-простір з більшою публічністю, гнучкістю і залученням громадськості. Майбутнє арт-центру - це не просто сцена для творів мистецтва, а швидше для сприяння взаємодії між публікою і художниками. Це неформальний суспільний простір для взаємодії, культурного і соціального обміну.»

КУЗЬМІНА Оксана Василівна

заступник директора з НВР Житомирської
ЗОШ I-III ступенів №35

ПАРІЙЧУК Ірина Петрівна

заступник директора з НВР Альтернативної
школи «KeenKids» м.Києва

ОСВІТА ТА ВИХОВАННЯ У СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ: ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА – АЛЬТЕРНАТИВНА ШКОЛА – МУЗЕЙ. НОВА ОСВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ

У ХХІ столітті питання культури, як і раніше, не є пріоритетним у нашій країні. Проблеми науки, культури, духовності відсунуті на задній план під тиском економіки і всього, що з цим пов'язано. Що ж робити в ситуації, яка склалася? Як повернути дитину до витоків культури, до розуміння духовних цінностей, до того, що добре, а що погано?

Щоб долучити дитину до цінностей, накопичених і свято збережених людством у світовій культурі, потрібно занурити школяра в культурно-історичний простір. Особлива роль у цьому належить музею, який приходить на допомогу освіті. Він виводить індивіда за межі соціуму, цивілізації в світ

культури. Тому дуже важливий процес інтеграції музейної справи, освіти і культури. Зливаючись в єдине ціле, музей і освіта формують духовність людини.

Музейна педагогіка, як один із напрямів діяльності музею, стає все більш затребуваною в практиці духовно-морального, цивільно-патріотичного, історико-краєзнавчого виховання особистості в єдиному освітньому процесі. Прагнення до гуманітарного оновлення освіти, орієнтованого на співпрацю музею та школи, становить основу нової освітньої парадигми XXI століття.

Музей має великий освітній потенціал. Музейні предмети – речі, цінності – виступають в якості джерела інформації про людей і події, здатні впливати емоційно, викликати почуття причетності, так як дозволяють проникнути в дух минулого, в світ творця. Так прокладається місток до серця дитини, так формуються правильні життєві орієнтири, відбувається прилучення до вічних цінностей життя. У цьому суть музейної педагогіки. Крім того, сьогодні музей стає засобом залучення людини до культурного середовища і виступає антиподом світу комп'ютерних технологій. Продовжуючи залишатися місцем зберігання реліквій, раритетів музей стає базою для спілкування, формування моральних орієнтирів, виховання людини високої культури.

Актуальність музейної педагогіки визначається особливою важливістю на сучасному етапі реалізації безперервної шкільної освіти учнів засобами інтеграції навчально-виховної роботи з музейною діяльністю і недостатньою увагою до цієї проблеми як в наукових дослідженнях, так і в масовій практиці. Ми вважаємо, що в епоху масового зниження моральних цінностей необхідно виховувати духовність, громадянськість і патріотизм через залучення школярів до нетлінних цінностей, які зберігає музей. Музейна педагогіка як галузь наукового знання, що виникає на стику педагогіки, психології, музеєзнавства, мистецтва (як частини загальної культури) і краєзнавства, здійснює зв'язок минулого із сьогоденням і майбутнім, несе в світ те краще, що накопичило людство.

Об'єктом дослідження є музейна педагогіка в соціокультурному освітньо-виховному контексті. Предметом дослідження являються організаційно-педагогічні умови успішної реалізації музейної педагогіки в освіті та вихованні учнів. У ході дослідження була досягнута його мета, адже було теоретично обґрунтовано, систематизовано й експериментально перевірено педагогічні умови навчання і виховання учнів засобами музейної педагогіки.

Дослідження проводилось на базі Житомирської загальноосвітньої школи I-III ступенів №35 та Альтернативної школи «KeenKids» м. Києва. У дослідженні взяли участь 290 учнів.

Сучасна теоретична база музейної педагогіки знаходиться на стадії формування, причому не тільки у вітчизняному музеєзнавстві, яке відносно нещодавно оперує її категоріями. Процес становлення музейної педагогіки в якості наукової дисципліни ще далекий від завершення, формулювання основних питань теорії залишилось на рівні емпіричних роздумів, належної уваги не приділялось розробці поняттєвого апарату.

Узагальнюючи ключові смислові одиниці у трактуванні різних авторів, даємо таке визначення сутності поняття "музейна педагогіка" – галузь діяльності, яка базується на інтеграції суспільно-гуманітарних наук і орієнтована на передачу культурно-освітнього досвіду в умовах музейного та освітнього середовища.

Потенційні можливості музейної освіти знову стають предметом пильного дослідження вчених та практиків. Потребує аналізу накопичений передовий досвід музейної педагогічної теорії і практики. Усвідомлена необхідність пошуку нових підходів до музейної освіти підрастаючого покоління. Все це сприяє формуванню української ідентичності, громадсько – патріотичних почуттів, гуманістичних ідей. Саме в цьому вбачають головне призначення музейної педагогіки музейні та педагогічні працівники.

Було проведено діагностику рівнів навчання та виховання, самосвідомості учнів. Для цього було визначено наступні критерії: когнітивний, ціннісно-орієнтований та комунікативно-діяльнісний.

Було виявлено недостатній рівень навчання та виховання учнів засобами музейної педагогіки, соціалізації та культурної компетентності школярів.

Актуальність даної проблеми спонукала нас до пошуку шляхів покращення цього процесу. Тому, з метою підвищення рівня навчання та виховання учнів засобами музейної педагогіки, було створено концепцію «Освітній заклад і музей: працюємо разом», спрямовану на навчання та виховання учнів засобами музейної педагогіки. Реалізація концепції засвідчила про зростання рівня навчання та виховання учнів.

Ефективність формування громадянської вихованості в учнів можлива за таких освітніх умов:

- максимального використання синтетичної природи музею, інтенсивного впливу на емоційну і естетичну сферу учнів;
- впровадження концепції, в змісті якої представлені культурно-естетичні цінності музею в якості передумов до діяльності учнів на основі діалогу культур;
- організації процесу освоєння музейних цінностей з використанням проблемних, евристичних, театралізованих та ігрових методів, що стимулюють безпосереднє залучення дітей в художньо-творчу діяльність;
- підготовленості педагога до використання музейної педагогіки в соціокультурній освітній діяльності з учнями.

Дане дослідження має велику перспективу подальшого педагогічного розвитку, адже в сучасних соціокультурних умовах навчання, виховання, самосвідомість учнів ставиться в ряд пріоритетних. Оскільки проблема навчання та виховання учнів засобами музейної педагогіки ще недостатньо розкрита в Україні, існує великий потенціал розробки нових авторських програм, концепцій та написання наукових робіт з різних аспектів навчання та виховання засобами музейної педагогіки як учнів, так і населення України загалом.

ЛАВРИНЕНКО Олена Антонівна
 викладач вищої категорії, педагогічне
 звання «Викладач-методист» відділу
 теорії музики КССМШ-
 інтернату ім. М.В. Лисенка

МИСТЕЦТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ГАРМОНІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Пропоновані далі тези пов'язані з проблематикою завдань освітнього процесу і викладання фахових предметів у Київській середній спеціалізованій музичній школі ім. М.В.Лисенка.

Як викладач музичної літератури у спеціалізованій музичній школі на етапі вивчення кожного курсу я стикаюся з проблемою насичення, наповнення учбового процесу атмосферою високого мистецтва. Цю проблему можна розглядати у двох аспектах.

1. Мистецтво музики як основа фахової освіти у спеціалізованій школі.
2. Інші види мистецтва (образотворчого, літератури та інших) як супутні фактори у навчальному процесі. Саме таке поєднання сприяє формуванню особистості високої культури і духовності, виховує в учнях почуття гідності.

Роль мистецтва в житті цивілізованого суспільства. Мистецтво як одна з найвищих і найскладніших форм втілення результату інтелектуально – духовної діяльності людства.

Нерозривний зв'язок витворів різних жанрів високого мистецтва з процесами пізнання світу, з процесами навчання, відкритості до нового, ще непізнаного. Саме ці якості притаманні представникам сучасної цивілізованої спільноти, які мають розвинутий інтелект і яскраве, багате емоційно-духовне життя.

Залучення до навчального процесу зразків, прикладів з різних сфер мистецтва (літератури, образотворчого мистецтва, музики) надзвичайно збагачує заняття, урок, робить спілкування викладача з учнем по-справжньому живим, обопільно цікавим. Вже хрестоматійними є ствердження, що наприклад мовна специфіка, її особливості легше засвоюються при вивченні відповідних віршів або читанні творів художньої літератури. Наприклад світову історію допомагають учням сприймати як живі події витвори образотворчого мистецтва – живописні полотна, скульптури. Важливого значення в сучасному навчальному процесі набуло кіно, телебачення, невичерпні можливості інтернету.

Музика посідає особливе місце в ієрархії різних видів мистецтва і у процесі навчання і формування гармонійної особистості. На відміну від літератури, живопису, кіно – де дуже вагомим є інтелектуальний, змістовний, смисловий компонент, музика це перш за все – мистецтво емоцій, в якому найбільш глибоко розкриваються почуття людини. В сучасному житті,

перевантаженому інформацією та заангажованому інтелектуальністю, емоційна щирість високих зразків музичного мистецтва є неоціненною, особливо в процесі виховання гармонійної людської особистості. В нашій школі взаємодія музики та інших видів мистецтва є основою фахового процесу навчання. Мета цього процесу – формування гармонійної особистості з високим рівнем інтелектуальної та духовної культури.

Почесна, особлива роль у залученні до учбового процесу мистецтва музики у найрізноманітніших її аспектах належить спеціалізованим музичним школам, які готують і навчають музикантів – фахівців, справжніх музикантів – професіоналів. Найціннішим у цих нечисленних учбових закладах України є наступне. Тут діти від початкових класів, з шести – семи років постійно перебувають в атмосфері високого музичного мистецтва: і на уроках з фаху, і на заняттях з музично-теоретичних предметів, і на численних концертах, які постійно відбуваються у школі. В середніх і старших класах світ музики для учнів розширюється і поглиблюється на таких заняттях як клас концертмейстерства та камерного ансамблю та на репетиціях оркестру. Саме ці спеціалізовані музичні школи є прекрасним прикладом того, як мистецтво музики стає справжнім інструментом навчання і виховання гармонійних особистостей і блискучих музикантів, які прославляють Україну в усьому світі.

ЛОПУШАН Володимир Пилипович
 майстер виробничого навчання кафедри
 образотворчого мистецтва
 УДПУ ім. Павла Тичини, президент
 Малої академії народного мистецтва
ЛОПУШАН Тетяна Володимирівна
 кандидат філологічних наук, доцент
 кафедри української літератури,
 українознавства та методик їх навчання
 УДПУ ім. Павла Тичини

МАЛА АКАДЕМІЯ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ГАРМОНІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Національне культурно-духовне відродження українства неможливе без дослідження, відтворення та популяризація унікальних матеріалів з історії, етнографії, традиційних народних мистецтв. У цьому контексті особливо важливою у формуванні національної свідомості дітей і молоді стає, поряд з родиною, постать учителя, якому прищеплене усвідомлення своєї громадянської місії та наявна належна фахова підготовка до виконання такого надважливого завдання. Уже протягом багатьох років науково-педагогічний колектив Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини спрямовує свою діяльність на вивчення і популяризацію народної творчості.

Цікавим культурологічним і освітнім проектом стало заснування на базі Уманського державного педагогічного університету в 2006 році історико-етнографічний навчально-науково-виробничий координаційний центр «Основа». Основним завданням центру стало вивчення етнографічно-культурного середовища регіону із залученням творчої інтелігенції, народних майстрів, аматорів, художників та ділових людей, а також творчого потенціалу школярів, учнівської та студентської молоді до дослідження, вивчення та відродження матеріально-культурної спадщини українського народу (міфології, звичаїв, обрядів та ремесел) і поширення на широкий загал громадськості. Було налагоджено співпрацю з заповідником «Трипільська Культура» (с.Легедзине Тальнівського району), Музеєм Івана Гончара, Музеєм архітектури та побуту України в Пирогово (м.Київ) та рядом навчальних закладів України. Підписано угоди про взаємодію з міськими та районними радами і міськ- і райдержадміністраціями Умані, Тального, Христинівки, Монастирища.

Одним із перспективних проектів центру «Основа» стало відкриття в червні 2009 року Малої академії народного мистецтва, метою діяльності якої стало залучення відомих народних майстрів для сприяння виявленню здібностей творчої молоді, забезпечення її інтелектуального, духовного розвитку, передачі досвіду та майстерності.

Нині керівниками шкіл Академії є народні майстри і викладачі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини З.О.Кутецька, О.Я.Музика, О.М.Побірченко, А.М.Король, О.В.Поліщук, Т.В.Лопушан, В.М.Лисинюк, О.В.Семенова, О.А.Одноволова, Н.С.Осіпенко, Л.В.Крутченко, В.С.Потапкін, С.В.Куценко, Л.В.Андрошук, що продовжують формувати проект з різних видів мистецтв, серед яких образотворче мистецтво, художня кераміка, художня обробка дерева, бісероплетіння, писанкарство, художня вишивка та рукоділля, робота з соломкою, а також народне красномовство, музична, пісенна та танцювальна творчість.

Загальна ідея та конкретні напрямки діяльності Малої академії народного мистецтва знайшли позитивний відгук та широку підтримку серед освітян регіону, що охопив Уманщину та прилеглі райони, зокрема: Христинівський, Монастирищанський, Жашківський, Маньківський, Тальнівський. Наслідком такої співпраці стало проведення щорічних етнофестивалів «Ярмарок народного мистецтва», зокрема в жовтні 2019 року безпосередньо в університеті відбувся організований мистецьким факультетом 7-й Етнофестиваль народного мистецтва «Відкритий простір творчості».

МАЛИНОВСЬКА Неоніла Григорівна
старший викладач вищої категорії
загального та спеціалізованого
фортепіано КССМШ-інтернату
ім. М.В. Лисенка

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ УЧНЯ ЗАГАЛЬНОГО ФОРТЕПІАНО ДО КОНЦЕРТНОГО ВИСТУПУ

Враховуючи специфіку предмета загального та спеціалізованого фортепіано, а саме: підготовка не професійного піаніста, а музиканта-фахівця іншої спеціальності, **методика** викладання загального фортепіано значно відрізняється від методики підготовки учнів-піаністів.

Недостатність практичних навичок гри на фортепіано та рідкі можливості виступу на сцені за фортепіано створюють для таких учнів додаткові умови для хвилювання перед виступом, бо саме виступ з підготовленою програмою - єдина можливість показати свої досягнення у вивченні предмету загального фортепіано. Все сказане робить **актуальною** тему підготовки учня до концертного виступу і особливу увагу привертає саме **психологічний аспект**.

Особистий досвід, а також успішні та невдалі виступи учнів на академконцертах та концертах спонукали мене до написання та обговорення цієї теми. Аналіз помилок виконання змусив мене звернути особливу увагу на психологічні аспекти підготовки до виступу на сцені саме дітей.

Мета роботи: звернути увагу викладачів на психологічний аспект підготовки до концертного виступу учня не піаніста, навчити учнів позбавлятися від негативних моментів сценічного хвилювання; змусити учнів більш відповідально ставитися до вивчення та виконання програми; не боятись публічного виступу; прийняти виклики сучасного сьогодення у вигляді онлайн занять, онлайн конкурсів.

1. Проблема психологічної підготовки до концертного виступу – одна із важливих тем у музично-виконавському мистецтві. Почуття невпевненості найчастіше виникає в результаті незадовільної та недостатньої роботи. **Помилка**, яку багато хто допускає – **спроба «боротися» з хвилюванням**. Намагання придушити страх тільки погіршує стан. Такі симптоми, як тряска рук, тремтіння колін, «випадіння» тексту, нездатність сконцентруватись на виконанні твору, просто страх виходу на сцену, - є основними проявами **синдрому сценічного хвилювання**.

Будь-яка форма хвилювання загострюється стомленістю. Не можна, особливо в період підготовки до концерту, допускати стану втоми, як фізичного, так і емоційного.

2. Учню, який з нетерпінням чекає виступу, легше знайти сценічний стан, який сприяє успіху. Слід донести до учня-виконавця: концертний виступ – це не тільки випробування для нервової системи на витривалість, але і радість від

спілкування з публікою; творче натхнення та професійне зростання. Учням слід пояснювати, що виконувати програму треба для публіки. Слухачі приходять послухати музику, яку вони виконують, а не задля пошуків недоліків у їх виконанні. Чим більше будеш виходити на сцену – тим більше проявляється впевненість, бо сцена – найкращі ліки від хвилювання.

3. Наші учні, згідно учбового плану, можуть показати свої досягнення лише двічі на рік. Проте діти бажають виступати. Концерти з загального фортепіано необхідно влаштовувати і готувати дітей до них не тільки фахово, а і психологічно, з користю для них. Однією з форм таких концертів може бути саме «Концерт для батьків». Для батьків це прекрасна нагода побачити досягнення та особливості своєї дитини з загального фортепіано, поспілкуватися з викладачем з приводу успіхів та складнощів у роботі з учнем, і, звісно, якісно провести час зі своєю дитиною. А для учня це підтримка дорогих йому людей, додаткова можливість відчутти себе артистом у доброзичливій атмосфері, без страху отримати незадовільну оцінку, або страху нерозуміння. Краще такий концерт влаштувати за тиждень, чи два до екзамену, тоді ще буде час врахувати недоліки і виправити їх. Діти дуже старанно готуються до таких концертів, а після них більш впевнено почувають себе на екзаменаційному виступі.

4. Сьогодні закликає нас до опанування нової форми навчання та виконавства, а саме on line занять та конкурси за відео записами. Ми в режимі on line зробили записи екзаменаційних програм. Саме з цими записами учні прийняли участь у Всеукраїнському Фестивалі мистецтв «Лавина Талантів» та міжнародному конкурсі по відеозаписам «CA NOVA». Експеримент видався вдалим.

5. Цікавий факт того, що діти більш змотивовані до нової форми виступів у вигляді онлайн. Розуміючи те, що виступ лишається у записі, викладається у соціальні мережі, його можна прослухати безліч разів і це вимагає більш відповідального виконавства та відповідальності. Для вчителя важливо вибирати конкурси, де не приймається монтажоване відео виступу, тоді такий запис піднімає самооцінку дитини, оскільки кількість дублів запису стає тренуванням, яке переростає у якість.

МИХАЛЕВИЧ Віктор Вадимович

кандидат культурології, доцент, доцент

кафедри образотворчого мистецтва

Київського університету ім. Б. Грінченка

ВИДАВНИЧА ТВОРЧИСТЬ МИКОЛИ ГОЛУБЦЯ У ЛЬВІВСЬКИХ САТИРИЧНИХ ЧАСОПИСАХ

Микола Голубець був всесторонньо обдарованою людиною (літератор, історик, мистецтвознавець, журналіст, архівіст, поет, перекладач, критик, публіцист, краєзнавець, сатирик, тощо). Голубець – відома особистість

інтелектуального та культурно-мистецького середовища Львова 1910-х – початку 1940-х рр. Це не дивно, бо він отримав на той час передову європейську освіту у Львівській академічній гімназії, Академії мистецтв у Кракові, навчався на філософському факультеті Львівського університету та у Віденському університеті.

Багатогранну творчу особистість М. Голубця ми розглянемо як видавця та творця сатиричних часописів. Голубець мав здорове почуття гумору та усе життя досліджував мистецтво України. Саме видання сатиричних часописів дозволило йому поєднати свої захоплення – роботу редактора-гумориста та співпрацю з відомими українськими художниками.

У 1913 році у Львові за редакцією Степана Терлецького вийшло перше число ілюстрованого сатиричного часопису «Жало» (1913–1914 рр.), а потім до редакції приєднався у якості редактора М. Голубець, який узяв собі псевдонім Марко Вільшин. Ключовими художниками часопису були Я. Пстрак та Я. Струхманчук. Творці сатиричного видання ставили за мету поширювати серед українців-галичан позитивний гумор та влучну сатиру, яка підкріплювалася дотепними шаржами та карикатурами. Під редакцією М. Голубця вийшли останні числа 1913 року, бо з початком Першої світової війни він добровольцем пішов на фронт.

На формування видавничих здібностей Голубця дуже вплинув досвід перебування у лавах Легіону Українських січових стрільців, де він був активним членом «Пресової квартири» УСС у Відні.

У 1923 році М. Голубець вирішив повторити успіх «Жала» та видав у Львові сатирично-гумористичний журнал «Маски». До редакції приєдналися колишні творці часопису «Будяк», а також члени Гуртка діячів українського мистецтва (ГДУМ), заснованого М. Голубцем. Всього вийшло 5 чисел журналу. На шпальтах «Масок» найчастіше публікували сатиричні вірші та анекдоти, афоризми, епітафії та гумористичні абрєвіатури і усе це супроводжувалося гострими карикатурами. Над виданням працювали художники Л. Лепкий, Р. Лісовський та інші. Провідним карикатуристом часопису був Павло Ковжун. Треба підкреслити, що у своїх сатиричних виданнях М. Голубець часто виступав у якості художника.

Микола Голубець протягом свого життя створив десятки першокласних мистецьких видань та велику кількість статей, присвячених українському мистецтву. Але особливе місце серед його видавничого спадку займають сатиричні часописи. Видавнича творчість М. Голубця може слугувати прикладом того як освіта впливає на розвиток особистості та коло його інтересів.

МОЛИБОГА Анастасія Вікторівна
кандидат мистецтвознавства, заступник
директора з виховної роботи КССМШ-
інтернат ім. М.В. Лисенка

ПОЧАТКОВА ДИСТАНЦІЙНА МУЗИЧНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИКИ

Словосполучення дистанційна музична освіта, одразу викликає когнітивний дисонанс у свідомості всіх представників галузі мистецької освіти. Дистанційна форма навчання, яка передбачає організацію освітнього процесу, учасники якого віддалені одне від одного і взаємодіють за допомогою сучасних цифрових технологій, не здатна задовольнити потреби здобувачів музичної освіти у повній мірі. Свідченням цього є відсутність на території України, а можливо й у світі, дистанційних музичних шкіл, які мають ліцензію на надання освітніх послуг музичного профілю. Разом з тим, серед загальноосвітніх шкіл, останнім часом з'являється все більше закладів різних форм власності з дистанційною формою навчання.

Початкова музична освіта формує механізми саморозвитку особистості, самовираження та самонавчання, а також передбачає опанування учнями музичних закладів освіти певного комплексу освітніх компонентів, який включає: індивідуальні заняття з фаху, музично-теоретичні дисципліни (сольфеджіо та музична література) та колективні види музикування (ансамбль, хор, оркестр). Саме комплексний підхід забезпечує досягнення найкращих результатів здобувачами мистецької освіти.

Реалії 2020 року, пов'язані зі світовою пандемією викликаного вірусом SARS-CoV-2, ставлять нові виклики не лише перед медиками, а й надавачами послуг у галузі мистецької освіти, і, зокрема, музичної. Зважаючи на те, що дистанційна форма навчання є вимушеною для мистецької освіти і не може мати постійний характер, для забезпечення безперервності навчального процесу та збереження попередньо набутих учнями компетентностей, варто переймати і застосовувати методи та цифрові технології, які вже довгий час використовують загальноосвітні дистанційні заклади освіти. Найпростіше втілити цю ідею в комплексі музично-теоретичних дисциплін.

На сьогодні найпопулярнішими платформами дистанційного навчання в Україні є: Google Classroom, ClassDojo, Moodle, Classtime та LearningApps.org. Кожна з них має свої особливості та набір інструментів.

Однією з найбільш вдалих та такою, що відповідає методичним цілям музично-теоретичних дисциплін, на нашу думку, є платформа Moodle. Це безкоштовна, відкрита система управління дистанційним навчанням з широкою палітрою інструментів. Вона надає можливість подавати матеріал у таких формах: текст, відеоматеріал, презентація. Цього буде достатньо для створення ефективних дистанційних курсів з музично-теоретичних дисциплін. За допомогою Moodle можна здійснювати тестування та опитування учнів, використовувати завдання закритого та відкритого типів. Здобувачі освіти

можуть виконувати відповідні завдання і прикріпляти необхідні файли. Крім того, система має широкий спектр інструментів, таких як: завантаження файлів, форми завдань, дискусійні форми, календар подій, он-лайн тестування, журнал оцінювання, обмін повідомленнями, новини та анонси.

Платформа Classtime призначена для створення інтерактивних навчальних додатків. Вона дозволяє вести аналітику освітнього процесу і реалізовувати стратегії індивідуального підходу, який є провідним у галузі мистецької освіти. Принцип роботи даної платформи передбачає розробку педагогом інтерактивного навчального матеріалу з певної теми, доступ до якого отримують здобувачі освіти і розпочинають роботу. Педагог у режимі реального часу має змогу відстежувати прогрес кожного учня.

Зважаючи на розмаїття платформ для дистанційного та змішаного навчання, для досягнення найвищих результатів потрібно зважати на такі параметри: можливості та інструментарій платформи мають відповідати поставленим методичним цілям, інтерфейс обраної платформи має бути зрозумілим всім учасникам навчального процесу, обрані ресурси, мають підходити для максимальної кількості видів персональних пристроїв, за допомогою яких відбувається дистанційне навчання, та їх операційних систем. Рішення про використання будь якої платформи має бути спільним.

ПЕРЕВАЛЬСЬКИЙ Василь Євдокимович

народний художник України, доцент,
дійсний член (академік) НАМ України

ЗОБРАЖЕННЯ З НАТУРИ, ПАМ'ЯТІ, УЯВИ

Академічна художня освіта має довгу історію і величезні заслуги перед мистецтвом різних часів і спрямувань. До того ж вона, як і все, змінювалася. Були та трапляються й тепер думки відмовитися від академічної освіти зовсім. Категорично не поділяючи такої «революційності» все ж зазначимо, що окремі питання організації сучасної, особливо початкової, художньої освіти вимагають певної уваги. Інколи різняться погляди мистців, педагогів, психологів: – до якого часу дитині працювати творчо-інтуїтивно, а коли і як знайомити її з основами художньої академічної грамоти. Нерідко різкий перехід до натурального рисування «за правилами» спричинює тривалу депресію.

Основою академічної школи є робота учня, а потім студента, з природою. Без цього неможливо досконало вивчити, зокрема, будову тіла людини. Але вже давно помічено, що, з одного боку, учні спеціалізованих шкіл ремствують, що програмою передбачається мало годин на натурний рисунок, живопис і ліплення, а з іншого – на заняттях інколи немає й половини академічної групи. Та не будемо винуватити лише тих, хто сяк-так навчається. Зачепимо і вчителів та укладачів обов'язкових навчальних програм. В цілому навчальні програми складені логічно, за принципом «від простого до складного». Так було і, мабуть, має бути: нарисуй куб, а потім – глечик, за цим – згруповані предмети,

далі – деталі гіпсової голови і голову, потім – голову натурника, голову з торсом, людську постать без одягу і одягнену (яку інколи прямо з природи «вписували» у сюжетну картину). «Соцреалізм» любив фотографічну переконливість. Але той час минув, сподіваємось, назавжди. А метод навчати способом суцільного рутинного багатогодинного «штудіювання» постановок лишився. На екзаменаційних переглядах учасники навчального процесу звітують двома-трьома рисунками, але не опрацьованими, як колись, а, здебільшого, швидкими, начеркового характеру. Подібна картина і в живопису. Нажаль, члени комісії вступних випробувань змушені констатувати, що рівень фахової підготовки вступників до закладів вищої художньої освіти з року в рік, скажемо, не підвищується. Є на це, звичайно, і об'єктивні причини, найважливіші з них: нестача коштів на оплату природи, зменшення годин на фахові дисципліни, а нині – ще й карантин.

Навчання рисунку, живопису, ліпленню має бути процесом цікавим, творчим, пошуковим, дослідницьким. Київська рисувальна школа Миколи Мурашка давала гарну базову освіту багатьом учням, які стали видатними не тільки у реалістичному, а й у модерному мистецтві. Одним із програмних завдань було рисування з пам'яті. Розвинена зорова пам'ять потрібна всім, а художникові – тим паче. Нарисоване, написане, виліплене з природи і закріплене рисуванням, живописанням, ліпленням цього ж об'єкту з пам'яті усвідомлюється глибше і закарбовується надовго. А якщо для виконання роботи з пам'яті змінити матеріали й інструменти, поставити специфічні завдання на: площинність, декоративність, лінійність, велику узагальненість, композиційну виразність, зміну колористики, єдність задуманої стилістики, гіперболізоване підкреслення характерного тощо – то це ще й сприятиме розвитку мистецької культури учня як майбутнього мистця (характерна риса нашої школи 1920-х років). А в разі відсутності природи можна з великою користю для розвитку спостережливості й пам'яті рисувати учням один іншого. Цікаві завдання можна і потрібно ставити й виконувати (на основі пам'яті) для розвитку творчої уяви. В історії мистецтва багато прикладів дивовижно розвинених мистецьких уяви і фантазії.

Чим більше різноманітних завдань, тим легше учневі відчути специфіку свого обдарування, визначитися з власною майбутньою спеціалізацією, а вчителів – допомогти учневі у швидкому вдосконаленні професійних навичок, а також і в організації цікавого для учнів навчального процесу. А оскільки ці та подібні завдання виконуються в умовах аудиторної практичної роботи, то і відвідуваність занять буде кращою (адже за виконання цих, інколи й несподіваних для учнів, завдань треба буде звітувати). Важливо, щоб кожний учень усвідомив, що виконувані ним завдання йому конче потрібні для професійного зростання, і тоді вони стануть для нього більш цікавими та бажаними.

Треба розкривати творчі здібності дитини для неї самої, плекати їх, запалювати кожного учня до працелюбства, сміливого мистецького експерименту, наполегливості у досягненні задуманого.

ПЕТРУК Роман Ігорович
заслужений діяч мистецтв України,
доцент кафедри монументально-
декоративного і сакрального мистецтва
КДАДПМіД ім. М. Бойчука

ЛУЦЬКА ДИТЯЧА ХУДОЖНЯ ШКОЛА ЯК ЗАКЛАД ПОЧАТКОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Луцька дитяча художня школа (ЛДХШ) – відомий в Україні заклад початкової мистецької освіти, утворений у 1961 році. За понад півстоліття з моменту заснування, школа дала путівку в життя багатьом поколінням випускників, що продовжили навчання у провідних мистецьких закладах вищої освіти України. Серед діячів мистецтва, імена яких пов'язані з ЛДХШ – В. Борисюк, О. Валента, В. Замкова, О. Кучма, Н. Мелесь, Т. Мисковець, В. Могилевський, О. Наумюк, Р. Петрук, О. Свіжак та багато інших.

Нині освітній процес побудований за програмою шестирічного навчання, де 4 класи – це основний курс, після закінчення якого учень складає іспити для вступу до 5-го і 6-го класів. Класи поділяються за спеціалізаціями: «графіка», «дизайн», «художній текстиль». Тут учні мають можливість вдосконалювати майстерність, готуватись до вступу у ЗВО мистецького спрямування під керівництвом досвідчених наставників. Варто відзначити, що заняття тривають чотири години на день три рази на тиждень.

Багатим є книжковий фонд бібліотеки закладу, що нараховує понад 5000 примірників з історії мистецтва. У просторій виставковій залі регулярно експонуються твори учнів школи, відбуваються обласні та міжнародні конкурси, зокрема, щорічна виставка-конкурс «Писанковий дивосвіт», що є прикладом залучення молодого покоління до традицій українського писанкарства, пізнання національної культури. Так мистці-початківці отримують перший виставковий досвід.

Досить часто твори вихованців отримують призові місця на конкурсах різних рівнів, складають експозиції виставок. Важливою складовою визнання закладу є міжнародна співпраця, започаткована 2001 року міжнародним пленером юних мистців на базі ЛДХШ. З того часу учні та викладачі школи бажані учасники пленерно-виставкових проєктів Білорусі та Польщі.

Навчання складають дисципліни з живопису, історії мистецтв, композиції (за напрямком), рисунка, скульптури. Після закінчення школи випускники отримують свідоцтва про базову художню освіту.

З метою співпраці укладено угоди між ЛДХШ та Львівською національною академією мистецтв (ЛНАМ), Українською академією дизайну (Львів), Косівським інститутом прикладного та декоративного мистецтва ЛНАМ, де більшість випускників школи продовжують навчання.

Початкова мистецька освіта є надважливим етапом у вихованні духовної і гармонійної особистості, а також вагомим чинником у виборі майбутньої професії.

ПОПОВИЧ Катерина Миколаївна
викладач КДАМ ім. М.І. Чембержи

ІНТЕГРОВАНІЙ КУРС «МИСТЕЦТВО» В СУЧАСНІЙ СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ: ЗАДАЧІ ТА ПРОБЛЕМИ

Мистецькі дисципліни в загальноосвітній школі мають велике значення у естетичному вихованні, розвитку образно-асоціативного мислення, креативності, емоційно-почуттєвої сфери, розкритті творчого й когнітивного потенціалу, збагачують світогляд та розширюють кругозір учнів.

Впровадження інтегрованого курсу «Мистецтво» в сучасній загальноосвітній школі призвело до низки невирішених проблем, які пов'язані із забезпеченням фахівця одночасно в двох галузях – образотворчого та музичного мистецтва. Підготовка фахівців в системі сучасної освіти здійснюється за спеціальностями 014 «Середня освіта», 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», 025 «Музичне мистецтво», які надають фахові компетентності в одній галузі. Об'єднання двох навчальних мистецьких дисциплін в один курс, з одного боку, сприяє встановленню міжпредметних зв'язків, наведенню паралелей, створенню аналогії візуально-просторового та слухово-часового мистецтв (концепція загальної мистецької освіти Людмили Масол), проте, з другого боку, призводить до нівеляції мистецької шкільної освіти. Шляхом зменшення тижневого навантаження з дисциплін мистецького циклу з 2 годин на 1 годину на тиждень виникла дилема, який фахівець буде викладати інтегрований курс – вчитель образотворчого чи музичного мистецтва. Це призводить до того, що некомпетентність вчителя в іншій галузі не може забезпечити викладання предмету на належному рівні. Таким чином, це може вплинути на зниження інтересу учнів до дисциплін мистецького циклу та викликати сумнів у компетентності вчителя в тих учнів, які відвідують заклади позашкільної освіти (предметні гуртки, музичні або художні школи) і мають базові мистецькі знання. Подібне ставлення відзначиться на репутації та авторитеті вчителя мистецтва.

Така реформа в сучасній українській загальній освіті завдає більше шкоди, ніж користі, тому що її реалізація не є можливою, оскільки в Україні недостатньо фахівців, які мають освіту з двох спеціальностей. Мистецтво в середній загальноосвітній школі потребує поглибленого вивчення та опанування мистецькими практиками для розвитку гармонійної особистості, підвищення культурного рівня. Всі найкращі надбання національної освіти потрібно плекати, розвивати, примножувати, оновлювати й залучати до викладання у загальноосвітніх школах фахівців

мистецького спрямування – випускників педагогічних та мистецьких закладів вищої або передвищої фахової освіти.

**ПШЕНИЧНА (Перевальська) Мирослава
Василівна** художник, член НСХУ

МУЗЕЙ ДИТЯЧОГО МАЛЮНКА

Уже давно в дослідників мистецтва, мистців, психологів, педагогів виник поглиблений інтерес до вивчення феномену дитячого малюнку: – питання розвитку творчих здібностей дитини, інтерпретації дитячих зображень, різниці між рисунками хлопчиків та дівчат, особливості відмінностей дитячого малювання різних епох і народів, таїна художньої виразності дитячої творчості. Графічна мова дитини починає швидко розвиватися, коли дитина ще й не починала розмовляти.

Серед дитячих малюнків трапляються надзвичайно цікаві роботи, а інколи – справжні шедеври. Оригінали подібних дитячих творів найчастіше безслідно зникають. Людство вже навчилося з пошаною ставитися до народного та наївного мистецтва, зокрема і малярства. Але діти – це краща частина народу, і їхня творчість є невід’ємною частиною творчості українців. І вони також творять своє мистецтво за певних історичних умов, які суттєво віддзеркалюються в тематиці, стилістиці, духовній наповненості зображень. Не легко буде тепер відшукати дитячі рисунки минулих століть, окрім, поки що, століття двадцятого.

Українські діти дуже люблять малювати, стають переможцями вітчизняних та міжнародних конкурсів. Багато дитячих студій і шкіл етнографічно різних регіонів України зберігають, культивують, цілеспрямовано розвивають місцеві традиції неповторного народного і наївного малярства. Є сьогодні й окремі ентузіасти-колекціонери дитячого малювання. Але доля подібних зібрань буває сумною, Дитячі роботи не завжди достойно шануються нащадками збирачів, а тому можуть просто безслідно зникнути. Є й невеликі цікаві колекції дитячої образотворчості у різних навчальних закладах. Та в більшості випадків – як явище позитивне, але тимчасове. Численні спеціальні навчальні заклади не мають належних умов для надійного зберігання дитячих робіт.

А як чудово було б мати всеукраїнський музей художньої дитячої творчості у столиці України – древньому Києві. Такий музей мав би велике значення для виховання майбутніх творців та й, кажучи по сучасному, споживачів українського і світового мистецтва. Та і для всіх відвідувачів казкової музейної експозиції знайшлося б у палаці дитячої образотворчості багато захоплюючого, світлого і повчального. Музей українського дитячого малюнка був би цікавим і для численних іноземних гостей столичного Києва, бо через дитячу творчість легко відчутти ауру української національної культури і духовності.

У своїх щирих малюнках діти мріють про щасливе майбутнє людства на нашій голубій красивій Землі, своїми рисунками-посланнями вони надихають наших воїнів на мужній захист мирного життя країни, уславлюють доброту членів своєї родини, малюють сяйво сонця у небі і хліба на столі. У дитячих творах, як у народних казках, світиться душа народу і неодмінно перемагає Добро. Їх треба оберігати як усе, що є найдорожчим.

Такий музей став би центром організації: визначних мистецьких фестивалів, конкурсів, дитячих пленерів, роботи гуртків, влаштування обмінних міжнародних виставок, інших вагомих заходів. Подібні центри та музеї у світі вже є, а отже – є у кого перейняти досвід, щоб зробити краще. На придбання творів дитячого, зокрема образотворчого і декоративного, мистецтва не потрібно багато державних коштів, – роботи надійдуть від численних дитячих художніх шкіл, студій, гуртків, конкурсів, від численних шанувальників дитячої творчості та безпосередньо від самих авторів.

ПШЕНИЧНИЙ Юрій Володимирович

заслужений діяч мистецтв України,
доцент, викладач кафедри графіки
Видавничо-поліграфічного інституту
НТУУ «КПІ ім. І. Сікорського»

ДРУКОВАНА ГРАФІКА У ШКОЛІ ТА В ХУДОЖНІЙ СТУДІЇ

Друкована графіка, її різновиди, багатство та доступність технологій роблять її привабливою для дітей різного шкільного віку. Особливо це стосується техніки найдревнішого з видів друку – високого, що найбільше прислужився для розповсюдження знань від людини до людини, від попереднього покоління до наступного впродовж багатьох віків. Зокрема через перші друковані книги (інкунабули), сторінки яких являли собою суцільну гравюру з текстових і ілюстративних елементів.

Глибокий (різцева гравюра та різновиди офорту) і плоский (літографія) види друку – молодші від дереворізу на тисячоліття і потребують для друку спеціальних верстатів, що ускладнює практичне ознайомлення з ними учнів звичайних шкіл і дитячих студій. Виготовити ж гравюру на дереві чи лінолеумі можна за допомогою ножа з гострим кінцем або простого учнівського набору різців, що є у продажу. А надрукувати потрібну кількість відбитків способом притискання паперового аркуша до поверхні покритої фарбою дошки зовсім не складно й у себе вдома. Олійну або водяну фарбу на дошку з рельєфним зображенням наносять будь-яким валком чи саморобним тампоном, а притискати до дошки паперовий аркуш зручно ложкою тощо. Подібним способом і виготовляли гравюри на дереві упродовж століть.

Але процес творення лінориту чи дереворізу хоч і простий, та багатоетапний, і вимагає від учнів зосередженості, наполегливості, певних знань та умінь, аби від творчого задуму до тиражного відбитка успішно

виготовити: попередні ескізи майбутнього зображення, детально опрацьований підготовчий рисунок, вирівняти площину з лінолеуму, фанери, дерев'яної дошки), якісно перенести підготовчий рисунок на її поверхню, вирізати рельєфне зображення, нанести на його поверхню олійну чи водяну фарбу і, нарешті, притиснути до дошки паперовий аркуш для отримання результату копіткої роботи – справжній відбиток, та й не один, а скільки потрібно, і всі – є ідентичними оригіналами. Виконання подібного завдання потребує двох і більше занять. Зате його поетапність мобілізує учня на тривалу послідовну працю, зосереджує увагу дитини, інтригує її очікуванням результатом, розвиває творчу уяву, привчає до вдумливої, цілеспрямованої праці для успішного виконання поставленої задачі.

Учень після власноручного виготовлення гравюри зовсім інакше сприйматиме твори мистців, виконаних для художніх виставок технікою естампного друку – чорно=білу гравюру з помітками: лінорит, дереворит, дереворіз. І багатьом давня і сучасна гравюра стане близькою і зрозумілою, незважаючи на її графічні умовності і віддаленість від фотографічності.

Успішно виконати подібні завдання зможуть діти, котрі за допомогою вчителя опанували прийоми роботи ножом або спеціальними гострими різцями, та спроможні ними безпечно користуватися. Для отримання перших навичок необхідно провести заняття з виготовлення технічної проби: практика з гостріння інструментів, гравірування на дошці чи лінолеумі штрихів і крапок різного характеру та процес друкування з рельєфної форми відбитків.

Завдання з гравюри варто проводити неодноразово, домагаючись художньо-технічного ускладнення учнівських робіт, творчого і ремісничого зростання виконавців, формування відповідального ставлення до своїх обов'язків, розвитку мистецького смаку та обізнаності з мистецтвом вітчизняної і світової графіки. У пригоді стануть репродукції й оригінали робіт ровесників, альбоми, відеофільми про творчість окремих художників-графіків. Цікаві роботи можна зробити і друкуванням відбитків із друкувальних форм, виконаних різними способами рельєфної аплікації (наклеюванням шматочків картону, паперу, фактурних тканин, засушених квітів, листків рослин, пір'їнок тощо).

ПЯСКОВСЬКА Людмила
Володимирівна, викладач теорії музики,
 зав. теоретичним відділом КССМШ-
 інтернату ім. М.В. Лисенка

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПУ У ЗВО У СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ МИСТЕЦЬКИХ ШКОЛАХ

- I. Предмет «теорія музики» - є профілюючим, який здають абітурієнти різних відділів у музичну академію.
- II. Форми іспиту з теорії музики:

- Письмова (музичний диктант та задача з гармонії).
- Усний іспит включає (відповідь по білету) – 2 питання з сольфеджіо та 2 питання з гармонії (гра на ф-но).

III. Особливість предмету сольфеджіо:

- Предмет, який виховує слух на протязі всього періоду навчання і поступово досягає рівня, який відповідає вимогам вступу у ЗВО.
- Не можливо готувати учня до вступу у ЗВО за декілька місяців або навіть за рік.
- Особливості методики розвитку слуху.

IV. Предмет гармонія вивчається 4 роки (9-11 класи) і включає такі форми роботи:

- Учень при вступі повинен зробити музичну задачу.
- Гра на фортепіано елементів фактури.
- Поступовий процес придбання навичок гри на ф-но по гармонії.
- Методика навчання гри на ф-но з гармонії.

V. Творча робота викладачів щодо підготовки учнів включає:

- Створення музичних диктантів, які відповідають певній дидактичній меті.
- Створення схем та секвенцій при підготовці до вступу.
- Підбор матеріалу до слухових вправ.
- Складання умов задач.

РИНКОВИЙ Тарас Петрович

художник-графік, кандидат наук з державного управління, провідний фахівець Національної академії державного управління при Президентові України

ПОЧАТКОВА ОСВІТА У СФЕРІ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Аналізуючи розвиток початкової освіти у сфері образотворчого мистецтва в Україні можна стверджувати про наявність як позитивних так і негативних тенденцій. Позитивом вважаємо збереження основної кількості художніх шкіл в Україні, та найголовніше – збереження колективів педагогів-художників, що десятиліттями працюють у сфері викладання образотворчого мистецтва в художніх школах держави. Незважаючи на це на загальнодержавному рівні є негативні явища недофінансування цієї сфери, що змушує деякі школи мистецтв створювати більше місць з навчанням на контрактній основі, що унеможливорює вступ дітей із малозабезпечених сімей.

Незважаючи на зазначені проблеми саме самовіддані труженики - педагоги та викладачі є тією силою, на якій тримається початкова художня освіта в Україні. У цьому контексті хотілося б навести саме такий позитивний приклад - викладач Київської дитячої школи мистецтв №6 ім. Г.Л. Жуковського Козар Володимир Андрійович, який викладає у цій школі із середини 80-х років ХХ століття та підготував не одне покоління молодих художників. Застосовуючи нестандартні інноваційні методи навчання Володимир Андрійович робить найголовніше – зацікавлює учнів у майбутній роботі художника, розкриває естетичні та морально-етичні переваги професії. Своім особистим прикладом та ознайомлюючи із життєвими шляхами інших художників, педагог вводить дитину у чарівний світ мистецтва, як результат – після закінчення навчання у таких викладачів дитина в майбутньому так чи інакше буде дотична до сфери мистецтва. Автор статті теж мав честь навчатися у цього видатного художника та не випадково після закінчення художньої школи вирішив вступати до вищого навчального закладу саме на спеціальність художник-графік.

Зазначимо, що і директор Київської дитячої школи мистецтв №6 ім. Г.Л. Жуковського доктор мистецтвознавства Кутняхов Микола Іванович та деякі викладачі працюють в цьому закладі вже декілька десятиліть. Підсумовуючи, хотілося б акцентувати на тому, що на нашу думку саме такі колективи, що присвячують своє життя естетичному вихованню підростаючого покоління можна назвати національним надбанням держави.

У цьому контексті хотілося б привести слова відомого художника і мислителя Миколи Реріха : «І вам молоді, належить одна із найбільш казкових робіт – возвисити основи культури духу, замінити механічну цивілізацію – культурою духу; творити і створювати. Творчість – це чиста молитва духу. Мистецтво – серце народу».

САВИЦЬКА Ольга Олександрівна,
заслужений працівник культури України,
заступник директора з навчальної роботи
КССМШ-інтернату ім. М.В. Лисенка

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПУ У ЗВО У СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ МИСТЕЦЬКИХ ШКОЛАХ

Державні середні спеціалізовані музичні школи-інтернати України, що належать до сфери управління Міністерства культури та інформаційної політики України – є базовими навчальними закладами в сфері мистецької освіти, мета яких – підготовка молодих митців для вступу в вищі мистецькі заклади, насамперед в Національній музичній академії України.

Комплексний зміст навчання в цих унікальних школах розроблено відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти

(інваріативна складова) та блоку профільних предметів на спеціальному циклі (варіативна складова навчального плану).

Наскрізний принцип навчання з 1 по 11 класи спрямовано на цілісний музично-естетичний розвиток особистості учня шляхом ознайомлення з мистецтвом культурних регіонів світу та опанування виконавсько-практичних умінь у сфері музичного мистецтва.

Метою вивчення музичного мистецтва у ДСМШІ на профільному рівні є орієнтація учнівської молоді на стимулювання та розвиток музичних інтересів, творчих здібностей; створення умов щодо формування комплексу музично-творчих умінь для можливості самовираження та професійного самовизначення особистості; виховання в учнів духовних та загальнолюдських цінностей; формування предметних, міжпредметних та ключових компетентностей у процесі пізнання і оперування засобами різних видів мистецтва.

Реалізація мети здійснюється через розв'язання завдань:

- ознайомлення учнів з музичним мистецтвом різних художніх епох, формування розуміння взаємодії між різними культурами, усвідомлення необхідності збереження культурно-мистецького надбання людства;
- виховання національної ідентичності, усвідомлення власної причетності до української культурної спадщини з одночасним усвідомленням музичного культурно-мистецького розмаїття;
- формування умінь з виконавсько-концертної, хорової, композиторської, музикознавчої творчої діяльності з метою самовираження, особистісного розвитку, професійного самовизначення;
- формування креативних, комунікативних якостей особистості молодого музиканта; стимулювання потреби до мистецької самоосвіти та здатності до художнього самовираження;
- естетична оцінка творів музичного мистецтва минулого та сучасності; критична оцінка впливу музичного мистецтва на формування особистих та суспільних цінностей; усвідомлення зв'язків між мистецтвом та соціо-культурним середовищем; музичним мистецтвом різних народів.

Підготовка до вступу учнів ДССМШІ в ЗВО професійного виконавського спрямування ґрунтується на принципах цілісності, наступності, системності та варіативності змісту, органічної єдності національних і загальнолюдських цінностей; засадах особистісно орієнтованого, діяльнісного, інтегрованого та компетентного підходів. Особистісно орієнтований підхід спрямовує освіту на розвиток музичних інтересів, індивідуальних творчих музичних схильностей та здібностей учнів. Діяльнісний підхід спрямований на розвиток умінь в галузі музичного виконавського мистецтва та усвідомлення можливостей їх застосування у навчальному та соціокультурному середовищі. Інтегративний підхід реалізується у тісній взаємодії різних видів мистецтва в рамках освітньої галузі, виявленні міжпредметних зв'язків з предметами інших освітніх галузей, поширенні виконавського досвіду, набутого у процесі навчання, у соціокультурне середовище. Компетентнісний підхід сприяє формуванню комплексу предметних музичних, міжпредметних та ключових

компетентностей.

Профільна музична компетентність – це здатність до пізнавальної і практичної діяльності у певному фаховому музичному напрямку. Вона формується у процесі опанування учнями системи музично-теоретичних знань та уявлень у сфері музичного мистецтва (знаннєвий компонент), набуття ними виконавських навичок, творчого та концертного досвіду (діяльнісний компонент), виховання ціннісних орієнтацій щодо музичного мистецтва та мистецької діяльності (ціннісний компонент).

У процесі опанування учнями 10-11 класів профільного напрямку формуються міжпредметні компетентності - здатність застосовувати у навчальній діяльності та соціумі систему інтегрованих мистецьких знань, умінь, естетичних цінностей з використанням набутого досвіду з інших галузей освіти.

Підготовка учнів 10-11 класів до вступу у ЗВО передбачає формування ключових компетентностей, зокрема у процесі:

аналізу, обговорення, виконання творів мистецтва рідною / державною мовою; сприймання творів мистецтва інших країн та їх інтерпретація, з урахуванням знань про культуру цих країн (компетентності спілкування рідною /державною, іноземною мовами);

застосовування обчислювальних умінь для створення музичних та художніх образів (метро-ритмічних особливості, математична закономірність побудови класичних музичних структур тощо), що потребують точних вимірювань (математична компетентність);

застосування знань із природничих наук (акустики, оптики тощо) у відтворенні явищ природи засобами музичного мистецтва; використання технічних засобів для втілення художніх ідей (основні компетентності у природничих науках і технологіях);

використання сучасних цифрових технологій для пізнання та творення музичного мистецтва (інформаційно-цифрова компетентність);

формування вміння виявляти власні художні інтереси та потреби; планувати та організовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва чи самовираження через мистецтво; раціонально використовувати час для задоволення культурних потреб, здобувати, опрацьовувати мистецьку інформацію тощо (компетентність вміння вчитися впродовж життя);

пропонування нових ідей, шляхів їх художнього розв'язання, презентування власних творчих досягнень (компетентності ініціативності і підприємливості);

ефективної співпраці у творчому колективі, зокрема для реалізації мистецьких проєктів; естетизації середовища (соціальна та громадянська компетентності);

пропагування національної культури через власну художньо-творчу діяльність; виявлення поваги і толерантного ставлення до культурного розмаїття світу; усвідомлення потреби збереження художнього надбання людства (компетентність обізнаності та самовираження у сфері культури);

використання творчої діяльності для вираження емоцій, почуттів,

переживань та корекції власного емоційного стану (компетентність екологічної грамотності і здорового життя).

Таким чином, учні які завершили повний курс навчання «11-12 класи» ДССМШ України готові до складання ЗНО та профільних предметів з фаху (спеціальне фортепіано, скрипка, альт, віолончель, контрабас, флейта, кларнет, гобой, фагот, труба, валторна, тромбон, туба, ударні інструменти, а також комплекс предметів з хорового диригування); теоретичних предметів (сольфеджіо, гармонія, колоквиум, українська та всесвітня музична література, композиція).

Високий рівень профільної підготовки учнів ДССМШ України передбачає участь учнів в міжнародних виконавських конкурсах різного рівня та складності, дозволяє перемагати, ставати лауреатами міжнародних конкурсів в Україні та європейському просторі в галузі виконавства, хорової, композиторської та музикознавчої майстерності.

СТАСЕНКО Володимир Васильович
кандидат мистецтвознавства, професор,
заслужений діяч мистецтв України,
Національний університет «Львівська
політехніка», ЛНАМ

ФЕНОМЕН СИНТЕЗУ МИСТЕЦТВ У ДОШКІЛЬНІЙ МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ, ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОГНІТИВНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ СЛАБОЗОРИХ ТА СЛПИХ ДІТЕЙ

Методи та пластичні ходи, що упродовж тривалого часу розробляється у образотворчому мистецтві ефективно можуть бути застосовані для корекційного навчання дошкільнят із вадами зору. Особливе місце тут відводиться початковій мистецькій освіті.

Процес формування образів зовнішнього світу при порушеннях зору знаходиться у прямій залежності від стану сенсорної системи. При сліпоті і глибоких порушеннях зору сенсорна система людини здатна компенсувати втрачену кількість вражень. За допомогою інших аналізаторів такі реципієнти можуть відчуті більшість з важливих аспектів досліджуваного об'єкта.

Обмеженість інформації, одержуваної дітьми із слабким зором, зумовлює схематизм зорового образу. Образотворчий матеріал, призначений для реципієнтів із порушенням зору, повинен враховувати такі особливості, адже уявлення сліпих і слабозорих відрізняються від образів пам'яті зрячих якісно. Характерними особливостями цих уявлень є фрагментарність, схематизм і низький рівень узагальненості. Фрагментарність уявлень частково зрячих і слабозорих проявляється в тому, що в сформованому та артикульованому дитиною образі відсутньою виявляється множинність суттєвих деталей. Порушення цілісності спричиняє труднощі формування структури образу,

ієрархії ознак об'єкта. У результаті в уяві дитини може сформуватися неповний, позбавлений цілісності образ, не до кінця адекватний об'єкту. При слабозорості змінюється процес розпізнання образу, порушується симультанність визначення ознак форми, розміру і кольору. Виникають труднощі у виділенні істотних якостей, губиться цілісність образу. При глибоких порушеннях зору спостерігають низький рівень узагальненості образів. Особливої уваги потребує феномен сприйняття простору людиною. Контактний принцип обслідування і пізнання простору реципієнтами із вадами зору вимагає радикального переосмислення особливостей відтворення простору у двовимірних картинках.

З огляду на складність формування у дошкільнят з порушеннями зору вміння зорового визначення форми, важливим є етап попереднього зорово-рухового моделювання форми (обведення по контуру, коли погляд супроводжує рух руки), обмацування для визначення форми, розміру. Це дозволяє дитині навіть у старшому віці при аналізі нових форм користуватися обведенням і обмацуванням, як допоміжним засобом сприйняття просторових властивостей об'єктів. Зважаючи на даний феномен, педагоги, які формують завдання для дошкільньої мистецької освіти, повинні акцентувати на потенціал роботи дітей з об'ємом, значну увагу приділяючи ліпці, а також співвіднесенням власноруч виліплених артефактів із відповідними площинними та об'ємними прототипами.

Порушення зору значною мірою впливають на повноцінний розвиток пізнавальної діяльності сліпих і слабозорих дітей. В умовах швидкого технічного прогресу, сліпим дітям та особам зі слабким зором доводиться усвідомлено запам'ятовувати і цільово тримати у своїй пам'яті інформацію, яку зрячий отримує та постійно оновлює спонтанно. Систематизація, класифікація, групування інформації, так само як і створення умов її чіткого сприйняття за допомогою спеціалізованої дошкільньої мистецької освіти, є передумовою розвитку пам'яті та уяви при порушеному зорі, а значить – дозволятиме ефективніше ідентифікувати знайомі образи, або, опираючися на попередній досвід, розпізнавати та обслідувати нові.

Попередньо здобутий досвід дитини значною мірою визначає зміст та формування образу предмета чи явища в уяві. Чим багатшим є попередній досвід дитини і вищою мотивація до опанування світом, тим багатшим стає сприйняття і сформовані в уяві образи. **Дошкільня мистецька освіта дозволяє значно доповнити уявлення дитини про явища навколишнього світу, скоригувати поведінку дитини, соціалізувати її.** Важливим аспектом дошкільньої мистецької освіти стає можливість урахування когнітивних можливостей дитини та пластичне коригування програми. Для педагога, а також художника, який формує завдання та образотворчий матеріал для дітей, усвідомлення цього стає визначальним задля ефективності подачі візуального матеріалу та забезпечення попереднього його структурування.

При розробці завдань для дітей із вадами зору слід враховувати, є інактивний характер сприйняття таких реципієнтів. Інактивність сприйняття приводить до того, що діти зі вадами зору не

прагнуть шукати і знаходити важливі деталі, вибірково розглядати фрагменти досліджуваних об'єктів. Здатність до активного, критичного розглядання і аналізу змісту ситуації у слабозорих дітей може бути виробленою лишень як акт цілеспрямованої волі. І одним із найважливішим інструментом цього може стати заняття різними видами образотворення. Тут визначальним фактором виступає **феномен синтезу мистецтв у початковій мистецькій освіті, а також інтеграція в неї новітніх технік і технологій.**

ХАРЧЕНКО Поліна Вагіфівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
старший науковий співробітник,
учений секретар відділення теорії та історії
мистецтва НАМ України

РОЗВИТОК САМОСТІЙНОСТІ УЧНІВ НА ПОЧАТКОВИХ ЕТАПАХ ЗДОБУТТЯ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Завдання розвитку самостійності учнів, що в усі часи й дотепер було та залишається невідокремленою складовою навчально-виховного процесу, зокрема – творчої діяльності в усіх галузях мистецтва, виступає важливою стратегією мистецької освіти. У зв'язку з особливими умовами здобуття освіти, актуальності останнім часом набуває здатність учнів до самоосвіти та самовиховання, адже нині весь світ має пристосуватися до існуючих зовнішніх умов, адаптуватися до дистанційного навчання учнів і професійної діяльності професорсько-викладацького складу в режимі онлайн, що уможлиблюється високим рівнем інформаційно-комунікативних можливостей сьогодення. Необхідність здобуття освіти в режимі онлайн слід вважати актуальним викликом часу, ба більше – потужним стимулом для переосмислення стратегій і тактик здобуття початкової мистецької освіти в усіх її сферах.

Передусім мова йде про те, що настав час набуття учнями вмінь вчитися самостійно, або ж за допомогою найближчого оточення, і, водночас, вміння працювати дистанційно на високому рівні якості освіти. Це вельми складне завдання, що усвідомлюється разом з почуттям вмотивованості – як для суб'єктів навчання, так і для викладачів мистецьких дисциплін. З огляду на специфіку оволодіння, скажімо, музичним мистецтвом, особливо учнями початкових класів дитячих музичних шкіл, розуміємо складність, фактичну неможливість проведення уроків з основного музичного інструменту дистанційно. Втім, суттєву допомогу педагогічному процесу, подальшому когнітивному та емоційному розвитку дитини, здійснюють інформаційні технології – можливість успішної комунікації, дистанційного спілкування суб'єкту навчання з вчителем.

Вважаємо, що необхідним є усвідомлення педагогами дитячих закладів мистецької освіти того факту, що з перших кроків освоєння учнями тієї чи іншої мистецької галузі, має поетапно і цілеспрямовано здійснюватися передусім відповідний педагогічний вплив на емоційно-почуттєву сферу учнів з метою формування мотивації до самоосвіти, готовності до особистісного і професійного саморозвитку, самовдосконалення, здійснення самостійних творчих пошуків у навчанні.

Відомо, що основою розвитку мотивації учнів до самостійного навчання має бути успішна комунікація – діалогічна взаємодія між учнем та вчителем, створення гармонійної атмосфери упродовж цього діалогу, позитивна емоційна підтримка креативної діяльності особистості впродовж уроку, врахування індивідуальних якостей і здібностей суб'єктів навчання і схвалення вчителем прагнення учня взяти на себе відповідальність за якість підготовки до уроку, здатність дитини усвідомлювати і аналізувати свої почуття і керувати ними. Важливим завданням на будь-якому етапі навчально-виховного процесу є також розвиток емпатії, що має надзвичайно високу питому вагу саме в сфері мистецької освіти. За словами Д. Гоулмана, фундатора концепції емоційного інтелекту (*EI – англ.*), такий підхід уможливорює не лише ефективність особистісного розвитку, а й сприяє подальшій успішній самореалізації в житті.

Суттєву практичну допомогу при цьому можуть здійснити сучасні інформаційні технології, активне впровадження методів інтерактивного навчання та їх адаптація до використання в дистанційному режимі, навіть якщо перші кроки в навчанні мають бути зроблені дистанційно.

ХРАПАЧОВ Олександр Миколайович
старший викладач кафедри живопису і композиції НАОМА

ОДУХОТВОРЕННЯ У МИСТЕЦТВІ

Коли ми говоримо про початкову освіту, то встановлюємо мету і критерії освітнього процесу. Говорячи про початкову освіту до вищої академічної школи, то маємо на увазі основу понять мистецького мислення, закладених ще від давньої Греції. Ці основи несуть в собі розвиток цілісної особистості від ідейного спрямування до ремісничого професіоналізму.

Але коли говоримо про мету освітнього процесу, замислюємось про одухотворення. Питання розуміння одухотворення живопису було актуальним в усі часи. Під прекрасним не слід розуміти зовнішню внутрішню загальноприйнятну моральність, а все те, що навіть у зовсім неосяжній формі удосконалює і збагачує душу.

Коли твір завершений, ми не бачимо фарби чи полотна, бачимо живе, внутрішньо одухотворене зображення. В різних культурах і науках шукали різні шляхи для наповнення життям художнього твору. Але, через складність вивчення тонких еманцій духовного життя людини, неможливо підвести цей матеріал під певну схему, яка відповідала би нашій дійсності.

Змінюється навколишній світ – змінюється особистість, суспільство, культура, нація. Не існує також конкретних меж у психічному житті людини, і розуміння що є нормальним або не нормальним у поведінці має абстрактні форми. Але людство завжди дотримувалось певних гуманістичних ідей задля збереження цілності і стабільності соціального устрою; що проявилось і у мистецтві, як певні мистецькі періоди. Усі твори, характеризуючи ці періоди, мають дух свого часу. Але як підвести одухотворення до певної системи?

Грецькі художники, наприклад, ставили себе вище вимог від глядача тільки холодним задоволенням глядача подібністю предмету чи своєї майстерності; в їх майстерності не було нічого дорожче і благородніше, ніж кінцева ціль мистецтва.

Гармонії духу та майстерності велику увагу приділяли у стародавньому Китаї. Художник Су Ши (1036-1101 г.г.) сповідав вільну творчість, засновану не на аналітичному дослідженні деталей, не на тренуванні і практиці, а на вмінні шляхом інтуїції, дарованого згори натхнення вловити внутрішню сутність предмету. Зовнішня форма, за його думкою, сама по собі є тільки нежиттєва оболонка; видимий світ також, за думкою Су Ши, ілюзія, дійсними є тільки духовні відчуття, спроможні розкрити людині дійсну суть, душу речей.

Мистецтво виходить за межі стандартних догм створених людством. Воно несе в собі освітній характер, тобто відповідає вимогам свого часу. Ці вимоги, звичайно, утворюються людською адаптативною свідомістю до змін у навколишньому світі, але дотримування гуманістичних ідей пролягало в усі віки. Кожна людина, її душа, мозок здатні вмістити безмежжя світу.

ЧЕЙПЕШ Анна Ігорівна
аспірант кафедри теорії та історії
мистецтва НАОМА

ПУБЛІЧНА ШКОЛА МАЛЮВАННЯ – ПЕРШИЙ ХУДОЖНИЙ ОСВІТНІЙ ЗАКЛАД ЗАКАРПАТТЯ

Після закінчення Першої світової війни територія Закарпаття увійшла до новоутвореної Чехословацької республіки (1920) під назвою Підкарпатський край. Урядом президента Т. Масарика було проведено низку реформ для підвищення рівня життя місцевого населення та його культури. Зокрема, у краї було відкрито нові школи, засновано перший професійний театр, значного розвитку отримала література, закладено підвалини закарпатської живописної школи.

Не дивлячись на позитивні зміни в освітній сфері, здобуття професійної художньої освіти на батьківщині було майже неможливим. Відсутність освітнього закладу на Закарпатті змушувала талановиту молодь навчатися за кордоном – в Будапешті, Парижі, Мюнхені.

У 1920-х роках в цьому питанні намітилися певні зрушення, особливо після повернення до Ужгорода двох видатних митців – А. Ерделі та Й.

Бокшая. Майже одночасно вони закінчили Будапештський королівський художній інститут і почали свою педагогічну діяльність. Й. Бокшай викладав рисунок в Ужгородській гімназії, а А. Ерделі – в Ужгородській горожанській школі та в півче-учительській семінарії.

Обидва художники мали мрію – заснувати місцевий мистецький осередок на Закарпатті. Вищий навчальний заклад створити не вдалося через відсутність підтримки з боку влади. Тому, у 1927 році була заснована приватна Публічна школа малювання з трирічним терміном навчання. Талановиту молодь, яку на заняттях у семінарії та гімназії помічали вчителі, запрошували у вільні від навчання дні для проходження курсу в школі.

Навчання було поставлене на гідному професійному рівні. Маючи на прикладі свій досвід навчання у професійному вузі А. Ерделі та Й. Бокшай відповідально підійшли до створення навчального курсу. Учні студіювали рисунок та живопис відповідно до академічної програми, яка включала також роботу з гіпсами, оголеною натурою, створення натюрмортів, пейзажів, вивчення перспективи, пластичної анатомії та лекції з історії мистецтва.

Викладачі різнилися темпераментами та своєрідними підходами до викладання – Й. Бокшай був прихильником ґрунтовної професійної підготовки та наголошував на тому, що найкращим вчителем є природа. Натомість А. Ерделі акцентував увагу на новому, сучасному в мистецтві. Створюючи певну протизвагу один одному, вони мали одну ціль – надати професійну підготовку талановитій молоді Закарпаття.

Першими випускниками були відомі на сьогодні представники закарпатської школи живопису – А. Борецький, А. Коцка, Е. Контратович, З. Шолтес. Вони стали продовжувачами живописних традицій, сподвижниками та друзями фундаторів школи.

Роль Публічної школи малювання дуже важлива з огляду на рівень підготовки та професійного вишколу, який отримали учні різних поколінь. Саме існування школи уможливило створення місцевого культурно-мистецького осередку в Ужгороді 1920-х – 1930-х років та дало поштовх для подальшого розвитку закарпатської образотворчої школи та художньої освіти.

Зараз в Ужгороді функціонує два художні заклади – Закарпатська Академія мистецтв та коледж мистецтв ім. А. Ерделі, які відомі своїми творчими кадрами, науковою роботою (зокрема, щорічним проведенням міжнародної конференції “Ерделівські читання”) та впевненим продовженням традицій засновників місцевої школи.

ЧЖАН Біюнь (Zhang Biyun)

кандидат мистецтвознавства, доцент,
інститут мистецтв Чжецзянського
технологічного університету, Ханчжоу,
Китайська Народна Республіка

ЗАСТОСУВАННЯ КАЛІГРАФІЧНИХ ПРАКТИК У ПОЧАТКОВІЙ ХУДОЖНІЙ ОСВІТІ З МЕТОДИЧНОЮ ТА ТЕРАПЕВТИЧНОЮ МЕТОЮ

Каліграфія є одним найвідоміших мистецьких та культурних надбань Китаю, котре багато в чому символізує та уособлює дух китайської культури. Дослідження впливу мистецьких практик, і каліграфії зокрема, на психічне здоров'я дозволило переосмислити її роль у вихованні дітей. З традиційного культурного артефакту вона перетворилася на широко вживаний, а в деяких випадках, навіть, незамінний терапевтичний інструмент, який довів свою ефективність.

Узагальнювальний аналіз накопичених наукових даних щодо взаємозв'язку між каліграфічними вправами та емоційним станом людини показав, що вправи з каліграфії можуть сприяти розвитку когнітивних функцій учнів, інтелектуальному розвитку, покращувати емоційний стан. Крім того, доведено позитивний вплив каліграфії на регенерацію навичок після втоми, відновлення сприйнятливості до навчання, покращення психологічного та фізичного стану, що є особливо корисним і очікуваним фактором в галузі освіти. Окремі автори відзначають додаткову мотивацію учнів, що користуються символічними системами абетки при написанні ієрогліфів, в такому випадку успішне написання навіть невідомих символів є своєрідною грою з певними досягненнями.

Ці факти вказують на важливість ролі каліграфії як педагогічної і психотерапевтичної практики і можливість її застосування у мистецькій освіті в якості фахової дисципліни з метою розвитку навичок та знань учнів, котра, на додаток, дасть змогу покращити сприйняття учнями нових знань і дозволить викладачам краще виявляти індивідуальні потреби учнів.

Хоча каліграфія вже відіграє важливу роль у психотерапії та освітніх практиках, наприклад у КНР, вона все ще потребує подальшого вивчення та аналізу її практичних перспектив у галузі освіти та охорони здоров'я.

Можна зробити висновок, що каліграфія має значний потенціал застосування у мистецькій освіті, суміщаючи традиційну культуру з сучасними методиками мотивації та неінтрузивного аналізу особистості. Інформація, отримана в ході такого аналізу викладачем, може бути використана для адаптації освітніх планів до особистих потреб студентів, вдосконалення програм терапевтичної та педагогічної практики.

ШЕВЧЕНКО Мирослава Євгеніївна
аспірант ІПСМ НАМ України (керівник
Юр М.В)

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ МАЙСТРІВ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ У РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Надважливу роль у сучасному мистецькому просторі відіграє освіта нових поколінь, збереження традиції, та освоєння нових навичок. Серед загалу літератури, бракує досліджень присвячених тенденціям розвитку початкової мистецької освіти в Україні, тому тема конференції є актуальною.

В даному короткому аналізі варто розглянути такий вид мистецької освіти, як передача знань, майстерності від майстра-наставника до молодого майстра. Зазначеними питаннями активно займається Національна спілка майстрів народного мистецтва України, ввівши таку складову в мистецьку освіту, як підготовка і проведення майстер-класів (гончарство, писанкарство, малярство, вишивання, деревообробка та багато інших) за участю провідних майстрів народного мистецтва різних видів і жанрів народного мистецтва в школах, дитсадках, серед студентів, проведення симпозіумів різних напрямів народного мистецтва за участю членів Національної спілки майстрів народного мистецтва України, залучення молодих майстрів, які лиш розпочинають свою творчу діяльність, а в нинішніх умовах це і проведення подібних заходів через інтернет-ресурс, який розширює аудиторію учасників цього творчого навчального процесу. Індивідуальна робота навчання молоді у відомих майстрів, у приватних творчих майстернях, у майстернях системи освіти, центрах естетичного виховання.

Варто визначити певні проблематичні моменти, як відбувається процес підготовки кадрів, які негативні явища сьогодні існують у процесі підготовки, перш за все це аналіз того, який попит на фахівців галузі, занятість, влаштування випускників після завершення навчання, який відсоток від загальної кількості іде працювати по спеціальності і чи держава створює умови для того щоб випускники могли працювати по спеціальності. Також, чи є можливість випускнику продовжити свою творчу діяльність працюючи індивідуально або в системі освіти, підприємствах, чи працювати у творчих майстернях як індивідуал. Наразі відбувається розробка проекту державної програми розвитку художніх народних промислів, де головним експертом виступає Національна спілка майстрів народного мистецтва України. Розробка і провадження цієї програми дозволить відродити і розвинути дуже важливу галузь художнього виробництва в державі. Це відновлення традиційних осередків народних художніх промислів і народного мистецтва, таких як Косів, Васильків, Клембівка, Решетилівка, Опішне, Гриців, Кролевець. Це дасть можливості відродити не лише галузь а і дасть можливість наступним поколінням зберегти і продовжити традицію унікальних видів мистецтва.

Система підготовки кадрів в структурі Національної спілки майстрів народного мистецтва України, проведення майстер-класів, симпозіумів, семінарів, де шліфуються художні практики різних видів мистецтва, що власне є збереженням духовної складової народу.

ШПАК Василь Олексійович
доцент, завідувач кафедри рисунка
КДАДПМіД ім. М. Бойчука

АКВАРЕЛЬНИЙ ЖИВОПИС

Серед початківців найбільше розповсюдженим захопленням є малювання. Усі бажаючі в художніх студіях та художніх школах опановують таїну малювання з розумінням того факту, що формотворчою основою різноманітних форм докільля на зображувальній площині є лінія, рисунок, а живопис є кольоровим вбранням цих різноманітних форм, неодмінно в гармонійному поєднанні кольорів.

Щоб здійснити живописне зображення успішно і правильно, треба розуміти природу світла та володіти технікою живопису. Техніка – це сукупність навичок, способів, прийомів, з допомогою яких виконують художні твори. Це водночас і питання найбільш раціонального і планомірного використання художніх матеріалів, їх можливостей в передачі об'ємної форми предметів, матеріальності та простору. Вона стає одним із головних засобів живопису.

Володіння технікою живопису, знання матеріалів та їх особливостей, допомагають художникам якнайлегше впоратися зі складними живописними завданнями. На початку художньої освіти у зв'язку з порівняно дешевою ціною на матеріали, простою підготовкою до роботи, а також швидкістю набуття навичок найкраще засвоєння живописної грамоти дає акварель.

Акварель – це в основному вода з незначним вмістом певного пігменту, яскравість і насиченість якого визначають лише тоді, коли розчин подієв на папір.

Для побудови кольорового зображення аквареллю треба мати неабиякий досвід, щоб знати наперед, якою стане яскравість кольорового тону, нанесеного на папір, коли випариться вода, у зв'язку з чим зміниться світлота та насиченість нанесеного кольорового тону на третину.

Найголовнішою якістю цього виду малярства є прозорість. Тут замість білого кольору послуговуються білизною паперу. Тонко нанесений кольоровий шар частково пропускає промені світла, а чистий папір відбиває їх. Завдячуючи світлу ми сприймаємо рисунок з аркуша паперу в різнокольоровому прозорому мереживі акварелі.

Краса акварельної техніки полягає в її вологості. Насичений фарбою пензель змушує наче розтікатися її на папері, а сам пензель правильно розподіляє її на площині. Під час роботи аквареллю зволожена фарба вільно

розтікається на папері, який має перебувати під нахилом до площини в межах 15-30 градусів. Якщо малюють соковитими мазками та пензлем насиченим фарбою, то папір сприйме її добре й тони вийдуть прозорими, глибокими й чистими. Якість акварелі залежить від широких заливок, розмивок та розмежування мазків або їх злиття.

Існують три методи роботи аквареллю.

1. Метод лесування нім. *lasierung* – художній прийом у живописі з використанням прозорості фарб. Цей метод багаточислового малярства широко побутував серед акварелістів ХІХ-початку ХХ століття, які створили шедеври цього мистецтва.

Чистий акварельний живопис – це живопис прозорими фарбами, в основі якого техніка лесування, за допомогою якої створюють зображення надзвичайної краси, яскравими, свіжими, прозорими фарбами. Такі твори відзначаються легкістю, ніжністю і променистістю колориту.

2. Метод *A LA PRIMA* – художній прийом живопису. Коли робота здійснюється без попередніх прописок і підмальовок. Їх називають ще швидкими невеликими етюдами и композиційними «наляпками» на повну потужність кольорових відношень. Таку техніку вперше використали італійські художники, враховуючи розподіл декоративних плям і їх силуетність, наносили широкі мазки, точно передаючи зображувальну форму.

3. Техніка живопису по зволоженому паперу – метод введений французьким пейзажистом Губертом, дає змогу отримати легкі прозорі відтінки кольору з м'якими переливами. Він корисний у роботі над пейзажем для передачі стану природи – туману, хмар, простору. Робота на зволоженому папері потребує точності малюнка й знання властивостей акварельних фарб. Враження від живопису досягають завдяки визначенню кольорових відношень, майстерністю володіння мазком, що передає форму, та мірою взятої на пензель фарби.

Практично всі методи можна застосовувати в одній роботі в залежності від зображувальних деталей.

Педагогічний і практичний досвід засвідчують, що навчання живопису дає добрі результати в тому разі, коли студенти добре володіють рисунком, розуміють перспективу, закони світлотіні, контрасти.

У зв'язку з цим для початківців корисним є метод старих майстрів живопису, в основі якого до початку роботи кольором створювався підмальовок гризайлю, фіксуючи в роботі світлотіньову конструкцію зображення. В акварелі для цього використовується блакитний колір з огляду його властивостей, що є завжди складовою всіх тінювих кольорових тонів. На пленері в тінях його більше, а в умовах освітлення майстерні – менше.

Цю методику пленерного живопису аквареллю запропонував відомий художник-архітектор і педагог Валентин Фельдман.

Багаторічна педагогічна практика в Київській академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука свідчить про ефективність і практичність цього методу особливо для успішного опанування живопису аквареллю учнями підготовчих курсів.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

ІПСМ НАМ України – Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України

КДАМ ім. М.І. Чембержі – Київська дитяча академія мистецтв імені М.І. Чембержі

КДАДПМіД ім. М. Бойчука – Київський державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука

КМАМ ім. Р.М. Глієра – Київська муніципальна академія музики ім. Р.М. Глієра

КНУБА – Київський національний університет будівництва і архітектури

ЛНАМ – Львівська національна академія мистецтв

НАМ України – Національна академія мистецтв України

НАОМА – Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

НаУКМА – Національний університет «Києво-Могилянська академія»

НМАУ ім. П.І. Чайковського – Національна музична академія України ім. П.І. Чайковського

НСХУ – Національна спілка художників України

НТУУ «КПІ ім. І. Сікорського» – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені І. Сікорського»

КССМШ-інтернат ім. М.В. Лисенка - Київська середня спеціалізована музична школа-інтернат імені М.В. Лисенка

УДПУ ім. Павала Тичини - Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини